

ՀԱՄԱՏԵՂ ծրագիր

ՀՀ տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից ՀՀ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքով եւ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված թափանցիկության, հանրային հաշվետվողականության եւ մասնակցության ապահովման պարտավորությունների դիտարկման (մոնիտորինգի)

ԶԵԿՈՒՅՑ

Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբ

Հոկտեմբեր - 2016

«Հանրային մասնակցություն տեղական ինքնակառավարմանը»՝
ՀաՄաՏեղ ծրագիր

Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբ

ՀՀ տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից ՀՀ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքով եւ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված թափանցիկության, հանրային հաշվետվողականության եւ մասնակցության ապահովման պարտավորությունների դիտարկման (մոնիտորինգի)

ԶԵԿՈՒՅՑ

Ծրագրի մասին

Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբը Համայնքների ֆինանսիստների միավորման եւ ԱՄՆ ՄԶԳ դրամաշնորհային աջակցությամբ իրականացվող «Հանրային մասնակցություն տեղական ինքնակառավարմանը» (ՀաՄաՏեղ) ծրագրի շրջանակներում 2016-2019 թվականներին իրականացնում է ՀՀ բոլոր տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից մի քանի օրենքներով նախատեսված պարտադիր գործառույթների դիտարկում-հսկողություն, իսկ արդյունքների մասին պարբերաբար իրազեկում է հանրությանը եւ ուսումնասիրվող համայնքներին՝ մարզային համաժողովների ձեւաչափով եւ անվանական նամակագրությամբ:

ՀաՄաՏեղ ծրագիրն իրականացվում է Համայնքների ֆինանսիստների միավորման (ՀՖՄ) կողմից՝ Տեղեկատվական համակարգերի զարգացման եւ վերապատրաստման կենտրոնի (ՏՀԶԿԿ), Երեւանի մամուլի ակումբի (ԵՄԱ), Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբի (ԺԱԱ), Եվրասիա համագործակցություն հիմնադրամի (ԵՀՀ), Հետազոտական ռեսուրսների կովկասյան կենտրոնի (ՀՌԿԿ) հետ համատեղ: Ծրագրի նպատակն է խթանել հանրային մասնակցությունը տեղական ինքնակառավարմանը, կառավարման ապակենտրոնացմանը, առավել թափանցիկ եւ հաշվետու տեղական ինքնակառավարում ունենալուն:

Ծրագիրը ժամկետները. 2014-2019 թվականներ:

Դիտարկման մասին

Դիտարկման (մոնիտորինգի) հիմնական խնդիրները հետևյալն են.

1. ՏԻՄ կողմից ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի¹ 9-րդ հոդվածով նախատեսված՝ անձանց տեղեկությունների հարցումներին պատասխանելու պրակտիկայի օրինականության ճշտումը. արդյոք օրենքով սահմանված ժամկետներում եւ կարգով են տեղական ինքնակառավարման մարմինները պատասխանում անձանց տեղեկության հարցումներին:
2. ՏԻՄ կողմից ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի 7-րդ հոդվածի երրորդ մասով նախատեսված տեղեկությունների պաշարի պրոակտիվ տրամադրումը հանրությանը. Ինչպե՞ս, ի՞նչ ծավալով է դա արվում: (ՏԻՄ-երի կողմից հանրության համար իրականացվող (իրականացման ենթակա) ծրագրերի, աշխատանքների եւ ծառայությունների մասին, այդ թվում նաեւ համայնքի զարգացման քառամյա ծրագրի մասին, համայնքի բյուջեի մասին, ՏԻՄ-երին հղվելիք գրավոր հարցումների ձեւերը եւ դրանք լրացնելու վերաբերյալ խորհրդատվական ցուցումները, համայնքի պաշտոնատար անձանց անունները, ազգանունները, կրթությունը, մասնագիտությունը, պաշտոնը, աշխատանքի վայրի հեռախոսային համարները, էլեկտրոնային փոստի հասցեները, համայնքի աշխատակազմում աշխատանքի ընդունման կարգը եւ թափուր աշխատատեղերը, շրջակա միջավայրի վրա համայնքապետարանի ներգործությունը, համայնքում հասարակական միջոցառումների ծրագրերը, համայնքի ղեկավարի եւ ավագանու անդամների մոտ քաղաքացիների ընդունելության կարգը, օրը, ժամը եւ վայրը, եւ այլն):
3. ՏԻՄ կողմից ՀՀ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքով² սահմանված՝ թափանցիկության, հաշվետվողականության եւ հանրային մասնակցության պարտավորությունների կատարման ծավալը եւ որակը (Ավագանու նստավայրի գոյություն, ավագանու նիստերի մասին նախնական իրազեկում հանրությանը, ավագանու նիստերի բաց եւ մատչելի լինելու հանգամանքը, հանրային լսումների անցկացման կարգի գոյությունը եւ պրակտիկան, համայնքապետի խորհրդակցական մարմնի ստեղծման կարգը եւ պրակտիկան, քաղաքացիների նախաձեռնությամբ ավագանու որոշման նախագծի առաջխաղացման կարգը, պրակտիկան, եւ այլն):

Դիտարկման ածանցյալ խնդիրը հետևյալն է

4. Համայնքապետերից ստանալ օրենքով սահմանված գաղտնիք չհանդիսացող տեղեկություններ, համակարգել դրանք, հրապարակել դրանք www.publicdata.am կայքում եւ մասնակիորեն ենթարկել համեմատական վերլուծության (համայնքների բյուջեները, հաստիքացուցակները, համայնքի ղեկավարի ընդունած որոշումները, համայնքապետական հինարկների մասին տեղեկությունները, համայնքի բնակիչներին մատուցվող ծառայությունների ցանկը, վճարների չափերը, սակագները եւ այլն):

¹ «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենք՝ <http://parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1390&lang=arm>

² «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենք՝ <http://parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1305&lang=arm>

Կատարված աշխատանքի մասին ըստ խնդիրների

1. ՏԻՄ կողմից ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի³ 9-րդ հոդվածով նախատեսված՝ անձանց տեղեկությունների հարցումներին պատասխանելու պրակտիկայի օրինականության ճշտումը, արդյո՞ք օրենքով սահմանված ժամկետներում եւ կարգով են տեղական ինքնակառավարման մարմինները պատասխանում անձանց տեղեկության հարցումներին:

Այս մոնիտորինգը պանավորված էր իրականացնել երկու փուլով:

Առաջին փուլում նախատեսվել էր իրականացնել տեղեկությունների հարցումների հղում ՀՀ բոլոր համայնքապետերին, տեղեկությունների ստացում, համակարգում եւ ուսումնասիրություն, որին պիտի հետեւեր միջանկյալ զեկույցի կազմումը, քննարկումները բոլոր մարզային կենտրոններում եւ Երեւանում, ապա միջանկյալ զեկույցի հրապարակումը: Առաջին փուլի ժամկետներն էին 2015 թ. հոկտեմբերի 1-ից հունիսի 30-ը:

Ծրագրի երկրորդ փուլում նախատեսվում էր, լրացնել առաջին փուլում ստացված տեղեկությունները, անհրաժեշտության դեպքում լրացուցիչ հարցումներ հղել համայնքապետերին, նրանցից ստանալ պատասխանները, ավելացնել առաջին փուլում ստացված տեղեկություններին, լրացուցիչ համադրում եւ վերլուծություն իրականացնել, կազմել համայնքների թափանցիկության, հաշվետվողականության եւ հանրային մասնակցության պարտավորությունների կատարման մասին տարեկան զեկույց, այն ներկայացնել մարզկենտրոններում, քննարկել համայնքապետերի եւ շահագրգիռ քաղաքացիական հասարակության հետ, ապա հրապարակել: Երկրորդ փուլի ժամկետներն էին 2015 թ. հուլիսի 1-ից սեպտեմբերի 30-ը:

Մոնիտորինգի առաջին փուլ

Ծրագրի առաջին փուլում Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբը մարզ առ մարզ տեղեկության համանման մեկական հարցում է հղել ՀՀ բոլոր համայնքապետերին, խնդրելով ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքին համապատասխան կարգով տրամադրել համայնքների ղեկավարների մոտ տնօրինվող մի շարք տեղեկություններ, որոնք վերաբերվում են ՏԻՄ գործառույթներին եւ որեւէ օրենքով սահմանված գաղտնիք չեն պարունակում: Այդ հարցմամբ խնդրվել է տրամադրել այնպիսի տեղեկություններ (կամ՝ հրապարակված լինելու դեպքում՝ նշել աղբյուրը), ինչպես օրինակ. համայնքի ավագանու 2014 եւ 2015 թվականների բոլոր որոշումները, համայնքի զարգացման քառամյա ծրագիրը (վերջինը, հաստատված համայնքի ավագանու կողմից), համայնքի 2014 թվականի բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը, համայնքի 2015 թվականի ճշտված բյուջեն, 2014 եւ 2015 թվականների համայնքի ղեկավարի բոլոր որոշումները, համայնքի աշխատակազմի 2015 թվականի հաստատված հաստիքացուցակը, համայնքի ավագանու կողմից ընդունված՝ տեղական ինքնակառավարմանը բնակիչների

³ «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենք՝ <http://parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1390&lang=arm>

մասնակցության վերաբերյալ օրենքով սահմանված թվով երեք կարգերը եւ այլն: Հարցման նմուշը ներկայացված է այս զեկույցի վերջում, **թիվ 1 հավելվածում:**

Հարցումները համայնքապետերին հղվել են թղթե նամակով եւ ծրարով, ուղարկվել են փոստատնից՝ ստացման մասին ծանուցագրով: Համայնքապետը կամ նրա ներկայացուցիչը հարցումը ստանալիս ստորագրել է ծանուցագրում, որը վերադարձել է ԺԱԱ, որպես ապացույց այն բանի, որ հարցումը պատշաճ կերպով հասել է հասցեատիրոջը:

Այս դիտարկումը համընկել է 2015-2016 թթ. ընթացքում Սյունիքի մարզի Տաթեւ, Տավուշի մարզի Դիլիջան եւ Լոռու մարզի Թումանյան փնջերի համայնքների խոշորացման գործընթացի հետ, սակայն հաշվի առնելով, որ համայնքները դեռ խոշորացված չեն եղել եւ մի շարք համայնքների ՏԻՄ-երի լիազորությունները դեռ դադարեցված չեն եղել, հարցումները հղվել են բոլոր համայնքների ղեկավարներին: Իսկ այս միջանկյալ եւ հետագա վերջնական զեկույցում ամփոփվել են եւ ամփոփվելու են պատասխանները, առանց հաշվի առնելու լուծարված համայնքների նախկին իշխանությունների արձագանքները:

Հարցումները հղվել են ԺԱԱ տիտղոսաթղթով, այս ծրագրի իրավախորհրդատու Արինա Մեծոյանի անունից: Հարցման նախաբանում համայնքապետերին բացատրվել է մեկնաբանվել է հարցման նպատակը, եւ՝ թե ինչպես են օգտագործվելու ստացվելիք տեղեկությունները: Հատուկ նշվել է, որ, եթե հարցվող տեղեկությունները կամ դրանց մի մասը որեւէ տեղում համայնքապետն արդեն հրապարակել է, խնդրվում է այդ տեղեկությունները տրամադրելու փոխարեն ակումբին տրամադրել հրապարակման աղբյուրը՝ լիարժեք հղմամբ: Խնդրվել է տեղեկությունները, հնարավորության դեպքում, տրամադրել էլեկտրոնային տարբերակով՝ այն ուղարկելով իրավախորհրդատուի էլեկտրոնային հասցեով:

Հարցումները հղվել են հետևյալ ժամանակացույցով եւ քանակությամբ.

Աղյուսակ-1

	Մարզեր եւ մայրաքաղաք	Հարցումների թիվը (փակագծերում՝ խոշորացումից հետո համայնքների թիվն է)	Հարցումն ուղարկելու ամսաթիվը	Պատշաճ ստացված հարցումների թիվը	Համայնքապետերի կողմից չստացված եւ վերադարձված հարցումների թիվը
1	Արագածոտն	114	18.02.2016-19.02.2016	112	2
2	Արարատ	97	12.01.2016-16.01.2016	97	0
3	Արմավիր	97	30.12.2015-13.01-2016	97	0
4	Գեղարքունիք	92	18.02.2016-23.02.2016	92	0
5	Լոռի	113 (107)	21.03.2016-23.03.2016	112	1
6	Կոտայք	67	08.02.2016-09.02.2016	67	0
7	Շիրակ	119	21.03.2016-24.03.2016	116	3
8	Սյունիք	109 (102)	13.01.2016-18.01.2016	108	1
9	Վայոց Ձոր	44	14.01.2016-16.01.2016	44	0

10	Տավուշ	62 (56)	22.03.2016	62	0
11	Երեւան	1	21.03.2016	1	0
	Ընդամենը	915 (896)		908	7

Վերադարձած նամակներից պարզվել է, որ Արագածոտնի Հացաշեն համայնքի եւ Շիրակի Մպանդարյան համայնքի համայնքապետերը մահացած են, սակայն մարզպետարանների կայքերում դեռեւս նրանց անուններն են առկա: Նոր համայնքապետերի անուններով նոր հարցումներ են հղվել 2016 թվականի ապրիլ ամսին:

5 համայնքներից 4-ի նամակների վրա հայփոստը մակագրել է, որ հասցեները սխալ են կամ թերի, ինչը անհասկանալի է, որովհետեւ դրանք եղել են մարզի եւ գյուղի անվանումներով հասցեներ. Շիրակի մարզի Կարմրաքար եւ Գուսանագյուղ, Արագածոտնի մարզի Բերքառատ համայնքներ: Հայփոստի եւ համայնքապետերի հետ բանակցություններից հետո այս համայնքների ղեկավարներին հղվել են նոր հարցումներ 2016 թվականի ապրիլ ամսին: Սյունիքի Կարճեւան համայնքից «թերի հասցե» մակագրմամբ նամակը վերադարձել է, երկրորդ անգամ հարցում է հղվել 2016 թ. փետրվարի 18-ին, որը համայնքապետարանում ստացել են 2016 թ. փետրվարի 25-ին:

Լոռու մարզի Անտառամուտի համայնքապետարանից նամակը վերադարձել է Հայփոստի «Անտառամուտում համայնքի ղեկավարն է Արայիկ Գեւորգյանը» մակագրությամբ, այնինչ նամակն ուղարկվել էր Լոռու մարզպետարանի կայքում առկա՝ համայնքապետ Մարտուն Համբարձումյանի անուն-ազգանունով:

Աղյուսակ-2

	Համայնքը	Մարզը	Նամակի վերադարձի պատճառը	Նոր հարցման ուղարկելու ամսաթիվը
1	Հացաշեն	Արագածոտն	Մահացած համայնքապետ	29.04.2016
2	Մպանդարյան	Շիրակ	Մահացած համայնքապետ	29.04.2016
3	Կարմրաքար	Շիրակ	Սխալ հասցե՝ ըստ փոստի	29.04.2016
4	Գուսանագյուղ	Շիրակ	Թերի հասցե՝ ըստ փոստի	29.04.2016
5	Բերքառատ	Արագածոտն	Թերի հասցե՝ ըստ փոստի	29.04.2016
6	Կարճեւան	Սյունիք	Թերի հասցե՝ ըստ փոստի	18.02.2016
7	Անտառամուտ	Լոռի	Համայնքի ղեկավարը այլ է՝ ըստ փոստի	29.04.2016

Անձանց տեղեկության հարցումներին արձագանքելու օրենքով սահմանված կարգը, որով համայնքների ղեկավարները պարտավոր են պատասխանել անձանցից ստացված տեղեկությունների հարցումներին

ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի համաձայն, համայնքապետը տեղեկություն տնօրինող պաշտոնյա է, որը ծանրաբեռնված է անձանց տեղեկությունների հարցումներին

պատասխանելու եւ հնարավորության դեպքում (երբ այդ տեղեկությունները իր մոտ տնօրինվում են եւ օրենքով սահմանված գաղտնիք չեն պարունակում) այդ տեղեկությունները տրամադրելու պարտականությամբ: (Հոդված՝ 3. «... տեղեկատվություն տնօրինող՝ տեղեկություններ ունեցող պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, պետական հիմնարկներ, բյուջեներից ֆինանսավորվող կազմակերպություններ, ինչպես նաև հանրային նշանակության կազմակերպություններ և դրանց պաշտոնատար անձինք...»)

Օրենքի 9-րդ հոդվածը սահմանում է, որ անձանց (օրենքով չի սահմանազատված՝ իրավաբանական, թե՞ ֆիզիկական, իսկ սա մեկնաբանվում է որպես իրավունք թե՛ ֆիզիկական, եւ թե՛ իրավաբանական անձանց համար) տեղեկության հարցումներին տեղեկություն տնօրինողները, այս դեպքում՝ **տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործադիր ղեկավարը՝ համայնքի ղեկավարը, պարտավոր է պատասխանել գրավոր հարցումը ստանալուց հետո 5-օրյա ժամկետում**, անկախ այն հանգամանքից՝ տնօրինում է հարցվող տեղեկությունը, թե ոչ, եթե, իհարկե, գրավոր հարցումը կազմված է նույն օրենքով սահմանված կարգով: Նույն ինտերոդ հոդվածը սահմանում է նաեւ, որ, **եթե լրացուցիչ աշխատանք կա կատարելու տեղեկությունը տրամադրման նախապատրաստելու համար, ինչը հնարավոր չէ կատարել հնգօրյա ժամկետում, տեղեկություն տնօրինողը կարող է այն տրամադրել 30-օրյա ժամկետում, բայց պարտավոր է, այդ մասին հարցումն ստանալուց հետո հնգօրյա ժամկետում պատասխանով տեղեկացնել տեղեկություն որոնողին:** ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքը տես այս զեկույցին կից 2-րդ հավելվածում:

Համայնքապետերի արձագանքները միջանկյալ զեկույցի կազմման փուլում (10 հուլիսի, 2016)

Ինչպես երեւում է այս զեկույցի առաջին աղյուսակից, Սյունիքի, Վայոց Ձորի, Արարատի եւ Արմավիրի մարզերի համայնքներին հարցումները հղվել են առաջին փուլում՝ 2015 թ դեկտեմբերի 30-ից 2016 թ. հունվարի 18-ը ընկած ժամանակահատվածում: Արագածոտնի, Կոտայքի եւ Գեղարքունիքի մարզերի համայնքապետերին հարցումներն հղվել են 2016 թ. փետրվարի 8-23-ը: Շիրակի, Լոռու եւ Տավուշի մարզերի համայնքապետերին հարցումներն հղվել են 2016 թ. մարտի 21-24-ը, իսկ Երեւանի համայնքապետին հարցումն հղվել է 2016 թ. մարտի 21-ին:

Ըստ օրենքի, նաեւ հաշվի առնելով փոստային առաքման տեւողությունը (մինչեւ 5 օր) ՀՀ բոլոր համայնքապետերը պատասխանները պիտի ուղարկեին ԺԱԱ-ին ամենաուշը մինչեւ 2016 թվ., ապրիլի 5-ը ներառյալ, իսկ հաշվի առնելով ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով նախատեսված՝ տեղեկությունների տրամադրման լրացուցիչ ժամանակ հատկացնելու նորմը՝ մինչեւ 30 օր, այսինքն ամենաուշը բոլոր համայնքապետերը այս հարցումներին պիտի պատասխանեին մինչեւ ապրիլի 30-ը: Չնայալ օրենքի հստակ պահանջին, բոլոր համայնքապետերը ուշացրել են պատասխանն ուղարկելու հնգօրյա ժամկետը, իսկ գրեթե բոլորը՝ առավելագույն 30-օրյա ժամկետը: Մի քանի համայնքապետարաններից հարցումն ստանալու օրը կամ հաջորդ օրը զանգել են Ակումբ՝ իրավախորհրդատուից պարզել են տեղեկության հարցման հանգամանքները եւ մանրամասները, տեղեկացրել են, որ պատրաստ են պատասխանել եւ տրամադրել հարցված տեղեկությունները (Եղեգնաձոր, Վայք եւ այլն): Մասնավորաբար, եղել հետեւյալ ուշագրավ արձագանքները.

Արարատի մարզ.

1. 2016 թ. հունվարի 30-ին Արարատի մարզի Արգավանդ համայնքից ստացվել է գրավոր պատասխան, որում ասվում է. «Աշխատանքի ծանրաբեռնվածության պատճառով մենք չենք կարող Ձեզ տեղեկատվություն տրամադրել, ուստի խնդրում ենք Ձեզ հուզող բոլոր հարցերի պատասխանները ստանալ վերոհիշյալ կայքից»:
Սակայն նամակում կայքի հասցեն կամ հղումը չեն նշել:
2. Նորաշեն համայնքի ղեկավարը զանգահարել է ակումբ ճշտելու, թե ինչու են հարցում ուղարկել իրենց, չնայած հարցման նախաբանում մի քանի պարբերություններով պատշաճ բացատրվում է հարցման նպատակը: Խոսելով իրավախորհրդատուի հետ, հայտնել է, որ ինքը 10 տարի որպես դատախազ է աշխատել, իրեն դուր չի գալիս, որ հարցում է հղել ակումբը իրեն, տեղեկացրել է, որ, չնայած օրենքով պարտավոր է պատասխանել հարցմանը, ինքը նպատակահարմար չի գտնում պատասխանել հարցմանը, խիստ զայրացած հաղորդել է, որ եթե ինքն էլ ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբով զբաղվի, «...ակումբի համար լավ չի լինի»:
3. Նարեկ համայնքի ղեկավարը պաշտոնապես հայտարարել է, իրենից ոչ մեկի իրավունք չունի տեղեկություններ պահանջելու:
4. Այգավան համայնքի ղեկավարը զարմացել է, թե մենք ի՞նչ գործ ունենք այդ տեղեկությունների հետ, որ պահանջում ենք, իրավախորհրդատուի բացատրելուց հետո պատասխանել է, որ կայքի հղում կանի մինչ ասպրիլ ամսվա վերջ, պատասխանել է ասպրիլի 27-ին հղում կատարելով Արարատի մարզպետարանի կայքի ընդհանրական հասցեն:

Արմավիրի մարզ.

1. Գեղակերտի համայնքապետը 2016 թվականի հունվարի 25-ին պատասխան գրություն է ուղարկել, ըստ որի, ակումբը հարցված տեղեկությունները կարող է ստանալ համապատասխան կայքից, սակայն չի նշել կայքը կամ որեւէ այլ հղում: Կայքի հասցեն ճշտելու եւ այլ հարցերի պատասխանները ստանալու համար ԺԱԱ իրավախորհրդատուն զանգել է համայնքապետին, ով մերժել է տեղեկության հարցմանը պատասխանել, ասելով, որ պարտավոր չեն այդ անել: Երբ մի քանի հեռախոսագրուցների ընթացքում բացատրվել է «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի մի շարք դրույթները, համայնքապետը խոստացել է խորհրդակցել իրենց իրավաբանի հետ, ապա պատասխանել: Սակայն 2016 թ. մայիսի 1-ի դրությամբ դեռ պատասխան չկար:
2. Այգեշատ համայնքի ղեկավարը, ընդունել է, որ չի պատասխանել հարցմանը, ապա ասել, որ դեռ կմտածի՝ պատասխանի թե ոչ:
3. Արագածի համայնքի ղեկավարը պատասխանել է, «...ցուրտը տվել, տարել է ամեն ինչ, ժամանակ չունեն հարցմանը պատասխանելու»:
4. Երվանդաշատ համայնքի ղեկավարը պատասխանել է, որ մարզպետարանի կայքում կան հարցման պատասխանները, որ ինքն էլ այս հարցմանը չի պատասխանի:
5. Մրգաստան համայնքի ղեկավարը ասել է, որ նամակը չեն ստացել, տեղեկատվությունն էլ չի ցանկանում տրամադրել, այնինչ ըստ հայփոստի հետադարձ ծանուցագրի վրա առկա ամսաթվի եւ ստորագրության նամակը գյուղապետարան է հասել 2016 թ-ի հունվարի 12-ին:

Արագածոտնի մարզ

1. Եղնիկ համայնքի ղեկավարն ասել է, որ Ղարաբաղից նոր է վերադարձել, հարցմանը չեն պատասխանելու «...ուզում եք՝ դիմեք դատարան»:
2. Բյուրական համայնքի ղեկավարի տեղակալն էլ ասել է, www.byurakan.com.am կայքից գտեք ձեր հարման պատասխանները, «...կայքից բացի ուրիշ տեղեկատվություն չեմ տրամադրելու ուզում եք դիմեք դատարան, ուզում եք եկեք մեր մոտ ստացեք ձեր հարցման պատասխանը»:

Վայոց Ձոր

1. Վայքի համայնքապետը պարտաճանաչ պարտավորվել է տրամադրել հարցումը, իրավախորհրդատուին է զանգել 2 անգամ, ճշտումներ կատարելու համար, ապա տրամադրել է հարցված տեղեկությունները:
2. Եղեգնաձորի համայնքապետարանի աշխատակազմի քարտուղարը արձագանքել է մեկ օրում, եւ 5-օրյա ժամկետում ուղարկել է հարցված տեղեկությունները:

Սյունիք

1. Աղվանի համայնքի ղեկավարը մարտի 18-ի հեռախոսագրույցի ժամանակ բացատրել է ակումբի իրավախորհրդատուին, թե «...եւ ոչ մեկին ոչինչ պարտավոր չեմ տրամադրելու այս տեղեկությունները ...»: Իսկ 2016 թ. ասպրիլի 10-ին ակումբ է ուղարկել հարցված բոլոր տեղեկությունները:

Համայնքների ղեկավարների հետ հեռախոսային զրույցների մասին

Հարցումներին եղած արձագանքները եւ պատասխանները հսկվել է ուշադրությամբ, եւ հարցումներին չպատասխանած համայնքապետերին, իսկ նրանց բացակայության դեպքում՝ համայնքապետարանի մեկ այլ աշխատակցի, ԺԱԱ իրավաբանը հեռախոսային զանգով հիշեցրել է իրենց հասած հարցման մասին, տեղեկացրել է ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված պատասխանի կարգն ու ժամկետները, ապա խնդրել է հնարավորինս արագ արձագանքել հարցմանը: Բոլոր դեպքերում ԺԱԱ իրավաբանը եւ այս դիտարկման մասնագետը հեռախոսային խորհրդատվություն են իրականացրել համայնքապետերին կամ նրանց ներկայացուցիչներին այն մասին, ինչու եւ ինչպես է հարկավոր պատասխանել հարցումներին, նրանց համար լրացուցիչ մեկնաբանվել են ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի համապատասխան դրույթները:

2016 թ. մարտ-մայիս ամիսներին համայնքների ղեկավարներին է զանգահարել ԺԱԱ իրավախորհրդատուն, տեղեկանալու համար, թե ինչու չեն պատասխանում տեղեկատվության հարցմանը եւ չեն տրամադրել հարցված տեղեկությունները: Համայնքների ղեկավարների մոտ 70 տոկոսը զարմացել են այս զանգերից, հարցրել են՝ «ինչ հարցում է եղել, ինչ բովանդակությամբ»: Գրեթե բոլոր հեռախոսազրույցների արդյունքում համայնքի ղեկավարները հայտնել են, որ պատրաստ են տրամադրել հարցվող տեղեկությունները, խոստացել են այդ անել 1-2 շաբաթվա ընթացքում: Եղել են դեպքեր, երբ խնդրել են համայնքի էլեկտրոնային հասցեին կրկին ուղարկել հարցումները (Մյունիքի մարզի Սրաշեն համայնք, Լոռու մարզի Սպիտակ համայնք եւ այլն):

Գեղարքունիքի մարզի Ծափաթաղ համայնքի ղեկավարի հետ մի քանի հեռախոսազրույց է տեղի ունեցել, բայց համայնքի ղեկավարը ձգտել է հարցմանը չպատասխանել, բացատրելով, թե «... համայնքապետարանում երկու աշխատող ենք, բոլորը Արցախ են գնացել, մեր եւ ձեր անվտանգությունն են ապահովում, իսկ դուք հարցումներ ենք ուղարկում»: Իրավախորհրդատուն բացատրել է, որ ըստ հայփոստի հետադարձ ծանուցագրի, որի վրա համայնքապետի ստորագրությունն է, իրենք հարցումը մարտի սկզբին են ստացել, իսկ Արցախում իրադրությունը սրվել է 2016 թվականի ապրիլի 2-ից, համայնքի ղեկավարը արձագանքնել է «... եթե բացեք քարտեզը կտեսնեք, որ մենք սահմանամերձ համայնք ենք», փորձելով համայնքի աշխարհագրական դիրքը օրենքով սահմանված սեփական պարտականությունը չկատարելու համար արտոնություն սահմանել: Ապա համայնքի ղեկավարը հայտնել է, որ ինքը համակարգչից օգտվել չի կարող եւ «...դրա համար մարդուն չեն կախում, տեղեկությունները պատճենահանելու համար աշխատող չկա», առաջարկել է, որ ակումբն աշխատակից ուղարկի, ակումբի կողմից հարցված տեղեկությունները պատճենահանելու համար: Նաեւ ասել է. «... Եթե գիտենամ դատի չեք տա, էլի չեմ ուղարկի, գժվեցրել էք ձեր դատերով, հո կրակը չընկա՞նք»: Հունիսի 4-ի դրությամբ տեղեկությունները չի տրամադրել դեռ:

Միջանկյալ զեկույցների ներկայացում մարզերում

Այս մոնիտորինգի միջանկյալ զեկույցները մարզերում համայնքապետերին և մարզպետարանի համապատասխան պաշտոնյաներին, ինչպես նաև մարզկենտրոններում գործող ԶԼՄ-ներին և հասարակական կազմակերպություններին ներկայացնելու համար Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբը նամակներ է հղել մարզպետներին, բացատրելով այս միջանկյալ զեկույցների՝ համայնքապետերին ներկայացնելու անհրաժեշտությունը և կարիքը, խնդրելով աջակցել դահլիճի կամ սրահի տրամադրմամբ, նաև՝ հրավիրելով մասնակցել զեկույցի ներկայացմանը: Նախնական համաձայնություններից հետո բոլոր 10 մարզային կենտրոններում կազմակերպվել են զեկույցի ներկայացումներ և քննարկումներ, որոնց հրավիրվել են համայնքապետերը և մարզպետարանի տեղական ինքնակառավարման հարցերով զբաղվող պաշտոնյաները: Համայնքապետերի հետաքրքրությունը տարբեր մարզերում տարբեր մակարդակի վրա է եղել, ինչը ներկայացվում է ստորև:

Աղյուսակ-3

	Մարզեր և մայրաքաղաք Հանրային քննարկման վայր	Հրավիրված համայնքա- պետերի թիվը	Միջանկյալ զեկույցի հանրային ներկայաց- ման օրը	Քննարկմանը մասնակցած համայնքա- պետերի կամ ներկայացու- ցիչների թիվը	Քննարկմանը մասնակցած այլ անձանց թիվը
1	Արագածոտն, Աշտարակի քաղաքապետարանի դահլիճ	114	05.05.2016	11	4
2	Արարատ, Արտաշատ, Արարատի մարզպետարանի դահլիճ	97	02.05.2016	12	6
3	Արմավիր, Արմավիրի մարզպետարանի դահլիճ	97	03.05.2016 03.06.2016	3 2	5 8
4	Գեղարքունիք, Գավառի Երիտասարդական կենտրոն	92	10.05.2016	8	7
5	Լոռի/Վանաձոր, Լոռու մարզպետարանի դահլիճ	107	07.06.2016	15	7
6	Կոտայք, Հրազդան, Կոտայքի մարզպետարանի դահլիճ	67	06.06.2016	17	5
7	Շիրակ, Գյումրի, թիվ 7 դպրոցի դահլիճ	119	23.05.2016	38	12
8	Սյունիք, Կապան, Սյունիքի մարզպետարանի դահլիճ	102	22.04.2016	51	9
9	Վայոց Ձոր, Եղեգնաձոր, Վայոց Ձորի մարզպետա-րանի դահլիճ	44	21.04.2016	40	8
10	Տավուշ, Իջևան, Տավուշի մարզպետարանի դահլիճ	56	12.05.2016	10	7
11	Երևան, Կոնգերս Հյուրանոց	12 ⁴	08.06.2016	6	13
	Ընդամենը	917		213	91

⁴ Երևան, Արարատի, Արմավիրի, Կոտայքի մարզերի քաղաքային համայնքների համայնքապետեր

Մոնիտորինգի երկրորդ փուլ

Մոնիտորինգի երկրորդ փուլում լրացուցիչ մեկական հարցում է հղվել բոլոր այն համայնքապետերին, ովքեր որոշել էին չպատասխանել ԺԱԱ տեղեկության հարցումներին կամ անտեսել էին դրանք: Երկրորդ հարցումների մեջ այդ համայնքապետերին նորից իրազեկվել է մոնիտորինգի նպատակը, համառոտ ներկայացվել է **ՀաՄաՏեղ** ծրագրի նպատակն ու խնդիրները, ինչպես նաև հիշեցվել է նախորդ անպատասխան մնացած հարցումը եւ խնդրվել է ակումբին տրամադրել հարցված տեղեկությունները, իսկ դրանց հրապարակված լինելու դեպքում՝ հրապարակումների պատշաճ եւ լիարժեք հղումները: Լրացուցիչ հարցումների ծավալներն ու ժամկետները ներկայացվում են ստորև.

Աղյուսակ-4. 2016 թ. հոկտեմբերի 10-ի դրությամբ

	Մարզեր եւ մայրաքաղաք	Լրացուցիչ հարցումների թիվը	Հարցումն ուղարկելու ամսաթիվը	Պատշաճ ստացված հարցումների թիվը	Համայնքապետերի կողմից չստացված եւ վերադարձված հարցումների թիվը
1	Արագածոտն	107	30.08.2016-01.09.2016	100	4 (3 սպասում ենք)
2	Արարատ	72	16.08.2016-17.08.2016	70	1 (1 սպասում ենք)
3	Արմավիր	87	02.09.2016-03.09.2016	84	3
4	Գեղարքունիք	66	16.08.2016-30.08.2016	65	1
5	Լոռի	31	23.08.2016-23.08.2016	30	1
6	Կոտայք	51	02.09.2016-03.09.2016	51	0
7	Շիրակ	83	22.08.2016-23.08.2016	80	3
8	Սյունիք	82	24.08.2016-25.08.2016	81	0 (1 սպասում ենք)
9	Վայոց Ձոր	31	27.08.2016	31	0
10	Տավուշ	36	27.08.2016	36	0
11	Երեւան	0	0	0	0
	Ընդամենը	646		628	13 (5 սպասում ենք)

Հարցումների երկրորդ շարքը հղելուց հետո կրկին անարձագանք թողնված նամակների հասցեատեր համայնքապետերի հետ ծրագրի մասնագետները հեռախոսազրույցներ են ունեցել, կամենալով պարզել, թե ինչու չեն կատարում ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի պահանջները, եւ ինչու չեն պատասխանում ԺԱԱ տեղեկության հարցումներին: Այդ զրույցների ժամանակ վերջիններն ընդհանուր առմամբ իրենց անտեսումները կամ տեղեկությունների տրամադրման մերժումները բացատրել են հետևյալ կերպ.

1. Խուսափողական: Համայնքապետերը կամ աշխատակիցները պնդում են, որ արդեն ուղարկել են հարցման պատասխանը, իրավախորհրդատուի այն հարցին, թե ինչ եղանակով էք ուղարկել՝ փոստով, թե՞ էլեկտրոնային հասցեին, շփոթվում են, որից հետո ընդունում են, որ դեռ չեն ուղարկել եւ համաձայնում են պատասխանել տեղեկատվության հարցմանը:

2. Պատասխանում են, թե կայքում առկա է հարցված տեղեկությունը: Հաճախ համայնքապետարանի աշխատակիցները ասում են՝ «գտեք մեր կայքից», կամ՝ մարզպետարանի, արդարադատության նախարարության կայքերից: Այդ դեպքում իրենց բացատրվել է, որ պարտավոր են այդ պատասխանը գրավոր ուղարկել տեղեկությունը գրավոր հարցնողին՝ այս դեպքում Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբ, ճշգրիտ նշելով այն համացանցային հասցեները, որտեղ կարելի է գտնել հարցված տեղեկությունները:

Վերջնականապես ստացված պատասխանների որակական եւ քանակական ցուցանիշների մասին

Համադրելով ամբողջ ծրագրային տարվա (2015թ. հոկտեմբերի 1-ից մինչև 2016թ. սեպտեմբերի 30-ը) ընթացքում կատարված աշխատանքը, ստորև ամփոփված ներկայացվում են հարցումներին ստացված պատասխանների քանակական եւ որակական ցուցանիշները:

Այս զեկույցում «**լիարժեք պատասխան**» է համարվում այն պատասխանը, որում ներկայացվել են բոլոր հարցված տեղեկությունները կամ պատշաճ հղումներ եւ տրվել համացանցային այն աղբյուրներին, որոնցում հարցված տեղեկությունները առկա են: «**Պատշաճ հղում**» համարվում է այն հղումը, որտեղ մուտք գործելուց հետո լրացուցիչ որոնումների կարիք չկա: Այս զեկույցում «**թերի**» պատասխան համարվում է այն պատասխանը, որում հաղորդվել են հարցված ոչ բոլոր տեղեկությունները կամ տրամադրվել են ոչ պատշաճ հղումներ:

Աղյուսակ-5. (Ամբողջ տարվա արդյունքներով)

	Մարզեր եւ մայրաքաղաք	Առաջին Հարցումների թիվը	Երկրորդ հարցումների թիվը	Ընդամենը ստացված պատասխանները	Անպատասխան հարցումների թիվը	Գրավոր եւ էլեկտրոնային պատասխանների թիվը 10.10.2016 դրությամբ	
						Լիարժեք Պատասխանները	Թերի պատասխանները
1	Արագածոտն	114	107	10	104	4	6
2	Արարատ	97	72	38	59	24	14
3	Արմավիր	97	87	16	81	4	12
4	Գեղարքունիք	92	66	32	60	26	6
5	Լոռի	107	31	84	23	73	11
6	Կոտայք	67	51	20	47	16	4
7	Շիրակ	119	83	47	72	38	9
8	Սյունիք	102	82	32	70	23	9
9	Վայոց Ձոր	44	31	19	25	14	5
10	Տավուշ	56	36	24	32	17	7
11	Երեւան	1	0	1	0	1	0
	Ընդամենը	896	646	323	573	240	83

Մոնիտորինգի արդյունքներով՝ 2016 թ. հոկտեմբերի 10-ի դրությամբ ամենակատիվ արձագանքած համայնքապետարանների խումբը Լոռու մարզի համայնքապետարաններն են. դրանցից 68%-ը լիարժեք պատասխաններ է տրամադրել, մոտ 10%-ը՝ թերի: Լոռու մարզին համայնքապետերին բարեխղճությամբ հաջորդում են Վայոց Ձորի եւ Շիրակի մարզերը (32-ական տոկոս՝ լիարժեք պատասխան, 11%՝ թերի պատասխան՝ Վայոց Ձորի մարզի եւ 8%՝ Շիրակի մարզի համայնքներից), ապա Տավուշի մարզը (30%՝ լիարժեք պատասխան, 13%՝ թերի պատասխան):

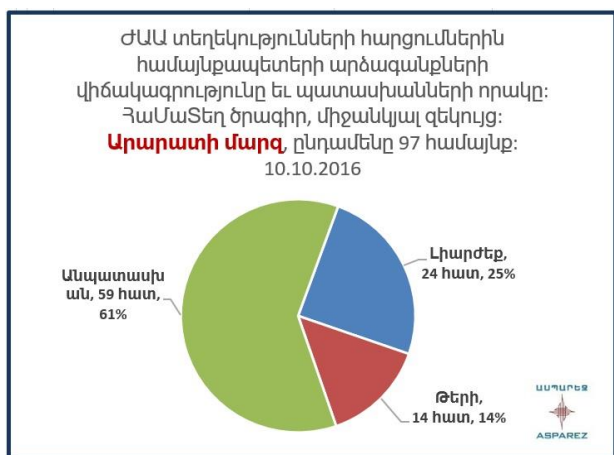
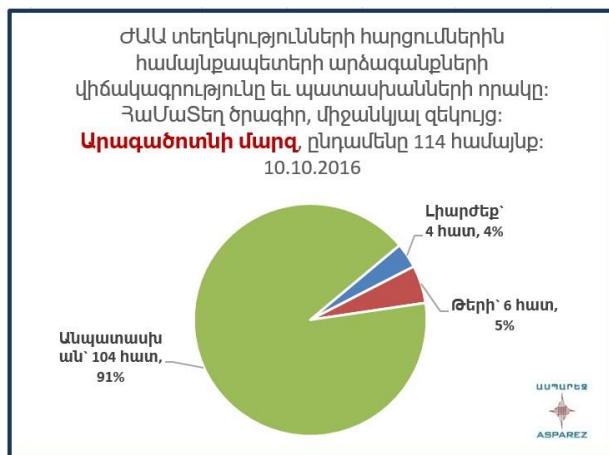
Տեղեկության հարցումներին ամենապասիվն են արձագանքել Արագածոտնի եւ Արմավիրի մարզերի համայնքները՝ մոտ 4-ական տոկոս՝ լիարժեք պատասխան, Արագածոտնի մարզի համայնքների 5 տոկոսից եւ Արմավիրի մարզի համայնքների 12 տոկոսից ստացվել են թերի պատասխաններ:

Երեւանի համայնքապետարանը տվել է լիարժեք պատասխան:

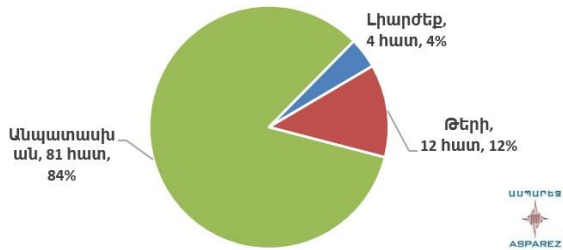
ՀՀ ընդհանուր հաշվով, ներառյալ Երեւանը, հարցումներին լիարժեք պատասխան տվել են Հայաստանի 896 համայնքապետարանների 27 %-ը եւ թերի պատասխան՝ 9% տոկոսը: Հարցումներին ամբողջ մոնիտորինգի ընթացքում չեն պատասխանել Հայաստանի 896 համայնքներից 573-ը՝ մոտ 64 %-ը:

Տեղեկության հարցման մեջ խնդրանք կար հնարավորության դեպքում հարցված տեղեկությունները ակուրբին տրամադրել էլեկտրոնային տարբերակով: Արդյունքում՝ էլեկտրոնային պատասխանները բոլոր պատասխաններում մոտ 92 տոկոս է:

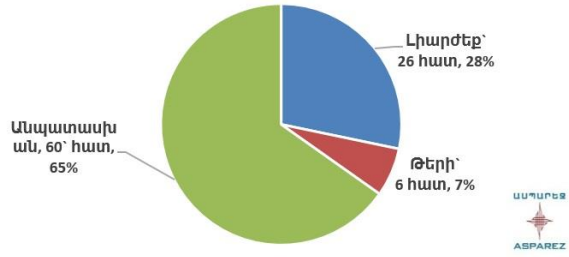
Համայնքապետերի արձագանքների որակը ըստ մարզերի՝ դիագրամներով.

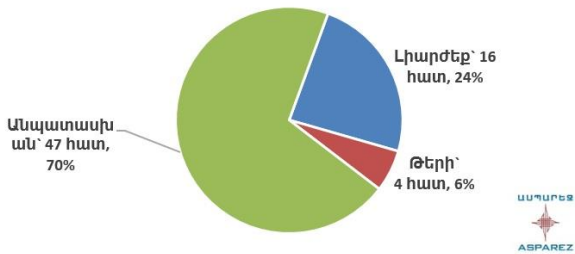
ԺԱԱ տեղեկությունների հարցումներին համայնքապետերի արձագանքների վիճակագրությունը եւ պատասխանների որակը: ՀամաՏեղ ծրագիր, միջանկյալ զեկույց: **Արմավիրի մարզ**, ընդամենը 97 համայնք: 10.10.2016

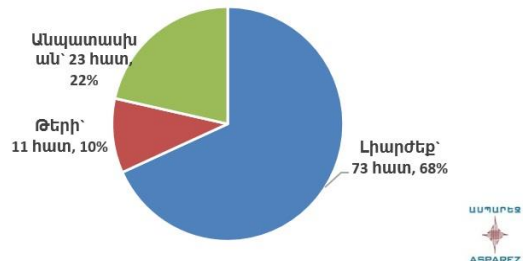
ԺԱԱ տեղեկությունների հարցումներին համայնքապետերի արձագանքների վիճակագրությունը եւ պատասխանների որակը: ՀամաՏեղ ծրագիր, միջանկյալ զեկույց: **Գեղարքունիքի մարզ**, ընդամենը 92 համայնք: 10.10.2016

ԺԱԱ տեղեկությունների հարցումներին համայնքապետերի արձագանքների վիճակագրությունը եւ պատասխանների որակը: ՀամաՏեղ ծրագիր, միջանկյալ զեկույց: **Կոտայքի մարզ**, ընդամենը 67 համայնք: 10.10.2016

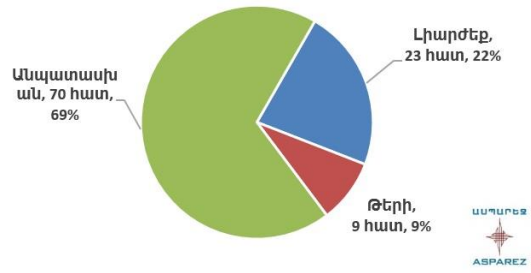
ԺԱԱ տեղեկությունների հարցումներին համայնքապետերի արձագանքների վիճակագրությունը եւ պատասխանների որակը: ՀամաՏեղ ծրագիր, միջանկյալ զեկույց: **Լոռու մարզ**, ընդամենը 107 համայնք: 10.10.2016

ԺԱԱ տեղեկությունների հարցումներին համայնքապետերի արձագանքների վիճակագրությունը եւ պատասխանների որակը: ՀամաՏեղ ծրագիր, միջանկյալ զեկույց: **Շիրակի մարզ**, ընդամենը 119 համայնք: 10.10.2016

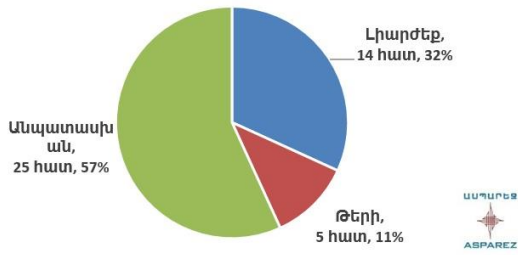

ԺԱԱ տեղեկությունների հարցումներին համայնքապետերի արձագանքների վիճակագրությունը եւ պատասխանների որակը: ՀամաՏեղ ծրագիր, միջանկյալ զեկույց: **Սյունիքի մարզ**, ընդամենը 102 համայնք: 10.10.2016

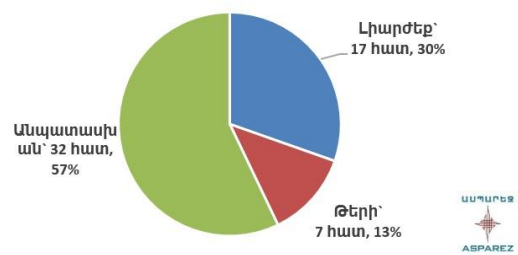
ԺԱԱ տեղեկությունների հարցումներին համայնքապետերի արձագանքների վիճակագրությունը եւ պատասխանների որակը: ՀամաՏեղ ծրագիր, միջակայք:

Վայոց Ձորի մարզ, ընդամենը 44 համայնք:
10.10.2016

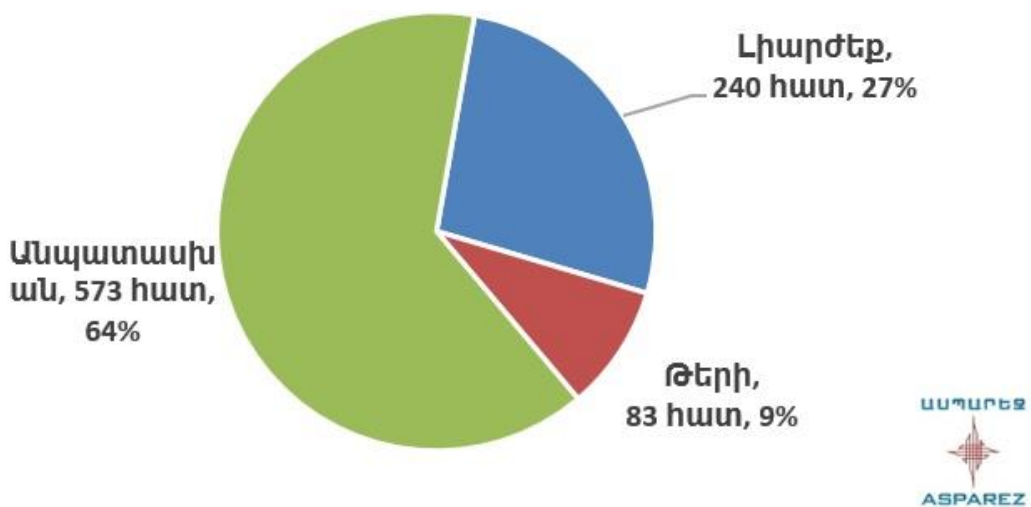
ԺԱԱ տեղեկությունների հարցումներին համայնքապետերի արձագանքների վիճակագրությունը եւ պատասխանների որակը: ՀամաՏեղ ծրագիր, միջանկյալ զեկույց:

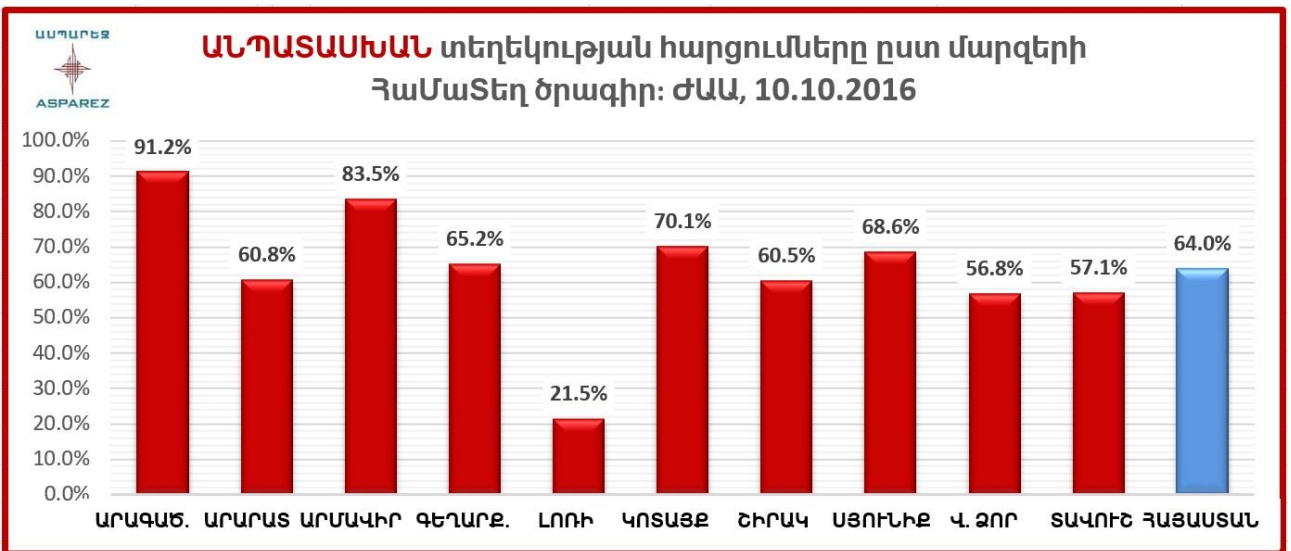
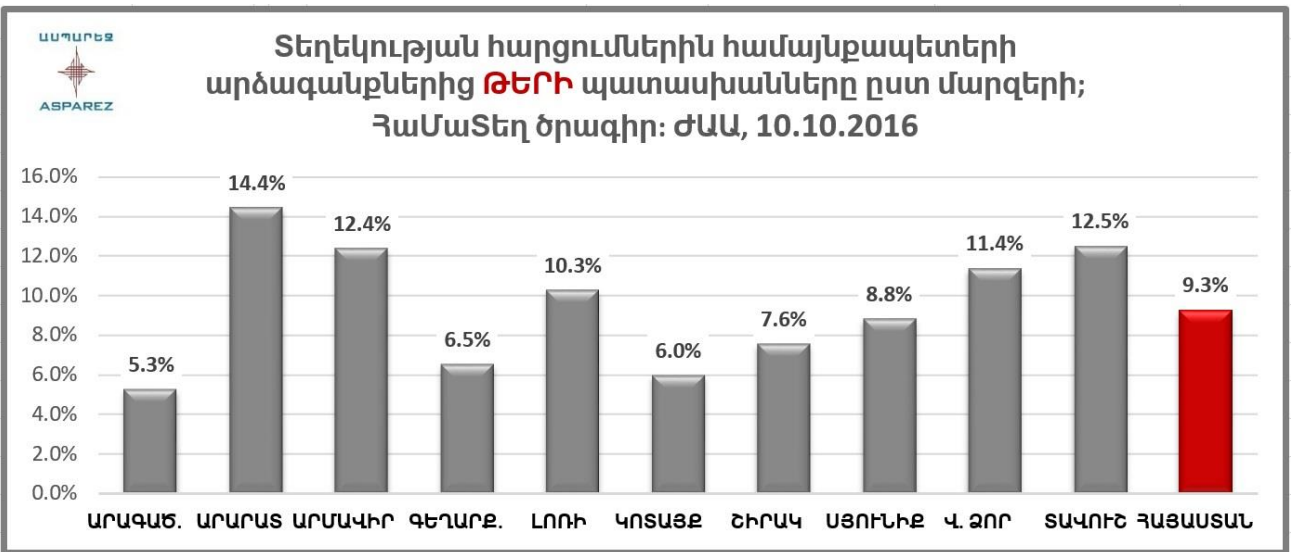
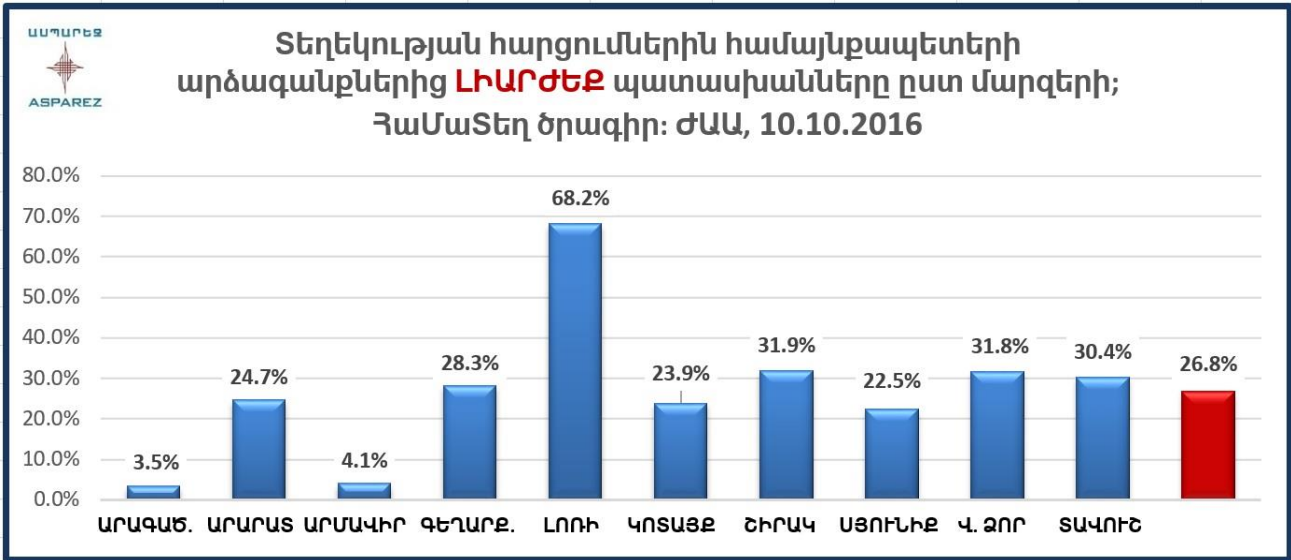
Տավուշի մարզ, ընդամենը 56 համայնք:
10.10.2016

ԺԱԱ տեղեկությունների հարցումներին համայնքապետերի արձագանքների վիճակագրությունը եւ պատասխանների որակը: ՀամաՏեղ ծրագիր, միջանկյալ զեկույց:

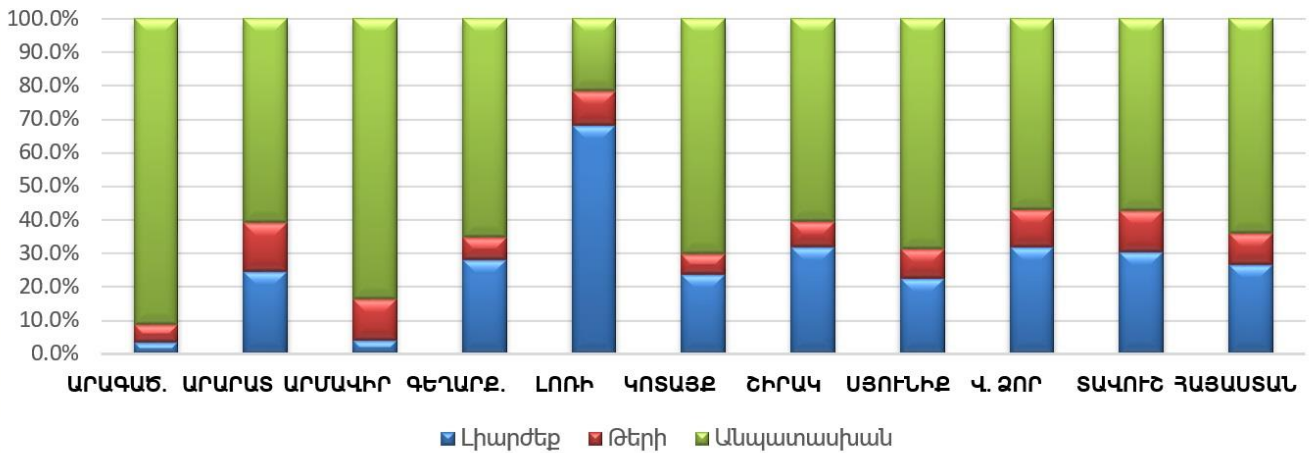
Հայաստան, ընդամենը 896 համայնք:
10.10.2016

Համայնքապետերին հղված հարցումների պատասխանները
ըստ ՀՀ պատասխանների որակի: ՀամաՏեղ ծրագիր:
Մարզեր եւ Հայաստան:
Տարեկան զեկույց: 10.10.2016

Հարցումներին պատասխանած համայնքները ըստ մարզերի Աղյուսակ-6.

	Մարզեր եւ մայրաքաղաք	Լիարժեք պատասխաններ ուղարկած համայնքները	Թերի պատասխաններ ուղարկած համայնքները
1	Արագածոտն	Թալին, Օշական, Փարպի	Աշտարակ, Դրմասար, Ապարան, Դաշտադեմ, Զրինջա, Ղազարավան, Շենավան,
2	Արարատ	Ագատավան, Այգեգարդ, Արաքսավան, Այգեստան, Բուրաստան, Դարակերտ, Կանաչուտ, Հնաբերդ, Նոր Խարբերդ, Նորաբաց, Զրաշեն, Վերին Արտաշատ, Մասիս, Արտաշատ, Քաղցրաշեն, Բյուրավան, Վերին Դվին, Զորակ, Բաղրամյան, Դաշտավան, Դարբնիկ, Հայանիստ, Նորամարգ, Փ. Վեդի:	Ագատաշեն, Այնթափ, Այգավան, Ուրցաձոր, Ոստան, Մխչյան, Արբաթ, Արգավանդ, Բերքանուշ, Լանջազատ, Ուրցաձոր, Պարույր Սեւակ, Վանաշեն, Տափերական :
3	Արմավիր	Այգեկ, Լենուղի, Փարաքար, Էջմիածին:	Աղավնատուն, Գեղակերտ, Դաշտ, Սյանիկյան, Լեռնամերձ, Այգեւան, Արագած, Գայ, Գրիբոեդով, Լեռնագոգ, Խանջյան, Մայիսյան:
4	Գեղարքունիք	Աղբերք, Բերդկունք, Գանձակ, Գավառ, Կարմիրգյուղ, Դրմաշեն, Թթուջուր, Լանջաղբյուր, Ծաղկունք, Ծովազարդ, Ճամբարակ, Մեծ Մասրիկ, Մարտունի քաղաք, Մաքենիս, Նորակերտ, Նորատուս, Զիլ, Մեմյոնովկա, Մեւան, Վաղաշեն, Վարդենիս, Գեղամասար, Գեղարքունիք, Լուսակունք, Կարճաղբյուր, Լիճք:	Մարտունի գյուղ, Վահան, Ծովակ, Արտանիշ, Տորֆավան, Շորժա:

5	Լոռի	Ագարակ, Ալավերդի, Ամրակից, Այգեհովիտ, Անտառաշեն, Ապավեն, Արջուտ, Արեւածագ, Արեւաշող, Բագում, Բլագոդարնոյե, Գարգառ, Գեղասար, Գոգարան, Գուգարք, Դաշտադեմ, Դարպաս, Եղեգնուտ, Թեղուտ, Լեռնանցք, Լեռնապատ, Լեռնավան, Լեռնոնտովո, Ծաղկաբեր, Ծաթեր, Կաթնաջուր, Կուրթան, Հալավար, Ձորագետ, Մեծ Պարնի, Նոր Խաչակապ, Նորաշեն, Շահումյան, Շամլուղ, Շնող, Սարահարթ, Սպիտակ, Ստեփանավան, Վահագնաձոր, Վարդաբլուր, Տաշիր, Փամբակ, Օձուն, Ազնվաձոր, Անտառամուտ, Արծնի, Դսեղ, Ջյունաշող, Ուռուտ, Ազնվաձոր, Ախթալա, Այգեհատ, Արդվի, Աքորի, Թումանյան, Լեռնահովիտ, Լոռի բերդ, Լուսաղբյուր, Խնկոյան, Կաթնաղբյուր, Ձորազյուղ, Ղուրսալի, Ճոճկան, Մղարթ, Նովոսելցովո, Շենավան, Ուրասար, Պրիվոլնոյե, Ջիլիգա, Սարատովկա, Սարչապետ, Սվերդլով, Քարաձոր, Ֆիլյետովո:	Վանաձոր, Հաղպատ, Կաթնառատ, Կարմիր Աղեկ, Կողես, Հոբարձի, Հովնանաձոր, Ձորամուտ, Չկալով, Սարամեջ, Նեղոց, Շիրակամուտ:
6	Կոտայք	Աբովյան, Արզական, Բյուրեղավան, Բջնի, Եղվարդ, Նոր Երզնկա, Նոր Հաճն, Չարենցավան, Ջրվեժ, Գետամեջ, Ակունք, Ձորավան, Ծաղկաձոր, Նոր Արտամետ, Սոլակ, Քասախ:	Կարենիս, Նոր Գեղի, Ջրառատ, Վերին Պղնի
7	Շիրակ	Արթիկ, Անիպեմզա, Առափի, Աշոցք, Արեգնադեմ, Արեւիկ, Երազգավորս, Ձորակերտ, Իսահակյան, Լուսաղբյուր, Կամո, Հայկաձոր, Հայկավան, Մեծ Մանթաշ, Մեղրաշեն, Նահապետավան, Շիրակ, Գյումրի, Ջաջուռ, Ջրառատ, Սառնաղբյուր, Հովիտ, Հարթաշեն, Գուսանազյուղ, Ամասիա, Արեւշատ, Աղին, Անուշավան, Բագրավան, Բայանդուր, Բաշոյուղ, Գտաշեն, Հովիտ, Ձորաշեն, Մարալիկ, Մարալանջ, Մարապատ:	Կապս, Հայրենյաց, Այգաբաց, Ծաղկուտ, Կարմրաքար, Հադիձ, Ողջի, Վահրամաբերդ, Տուֆաշեն
8	Սյունիք	Ագարակ քաղաք, Ախլաթյան, Ակներ, Աղվանի, Աճանան, Արծվանիկ, Շաքի, Իշխանասար, Լիճք, Կապան, Մեղրի, Շվանիձոր, Միսիան, Վանեք, Վարդանիձոր, Վերիշեն, Օխտար, Ճակատեն, Ներքին Հանդ, Տանձավեր, Առաջաձոր, Դաստակերտ, Լեռնաձոր:	Սյունիք, Ալվանք, Գեղանուշ, Խնձորեսկ, Ձորաստան, Նոր Աստղաբերդ, Շիկահող, Շրվենանց, Ուժանիս:
9	Վայոց Ձոր	Արին, Գլաձոր, Եղեգնաձոր, Խաչիկ, Մարտիրոս, Շատին, Ջերմուկ, Ռինդ, Ագարակաձոր, Արտաբույնք, Աղնջաձոր, Ելփին, Ջեղեա, Վայք:	Արփի, Եղեգիս, Արենի, Սալլի, Վարդահովիտ
10	Տավուշ	Այգեհովիտ, Բերդ, Բերդավան, Գանձաքար, Դովեղ, Իծաքար, Լուսահովիտ, Կողբ, Նոյեմբերյան, Նորաշեն, Ոսկեպար, Չինչին, Մարիգյուղ, Վազաշեն, Այգեձոր, Չորաթան, Ջուջեան:	Պտղավան, Հաղարծին (վերակազմավորվել է), Խաշթառակ, Այգեպար (վերակազմավորվել է), Դեղձավան, Ակնաբույր, Արծվաբերդ, Գետահովիտ, Պառավաքար:
11	Երեւան	Երեւան	

Ստացված պատասխանները ըստ օրենքով նախատեսված ժամկետի համապատասխանության

Համայնքապետերին հղված տեղեկության հարցումների նախաբանում նշվում էր, թե «...**հաշվի առնելով, որ ներքոհիշյալ հարցվող տեղեկությունները ծավալուն են եւ օրենքով սահմանված 5 օրը բավարար չէ դրանք տրամադրելու համար, ակնկալում եմ այդ տեղեկությունները Ձեզնից ստանալ 30-օրյա ժամկետում**»։ Ըստ այդմ, այստեղ ստորեւ բերված վերլուծությունում «օրենքով սահմանված ժամկետում տրամադրված տեղեկություններ» ձեւակերպումը ենթադրում է, որ տեղեկությունները ակումբին են տրամադրվել հարցումն համայնքապետարանում ստացվելուց հետո 30-օրյա ժամկետում, իսկ «օրենքով սահմանված ժամկետի խախտմամբ տրամադրված տեղեկություններ» ձեւակերպումը ենթադրում է, որ հարցված տեղեկությունները ակումբին են տրամադրվել հարցումն համայնքապետարանում ստացվելուց հետո 30-օրյա ժամկետից անց։

Ըստ գրավոր եւ/կամ էլեկտրոնային պատասխանների ժամանակային վիճակագրության, օրենքով սահմանված ժամկետում տրամադրված տեղեկությունների ծավալով մարզային հաշվարկով ամենաբարեխիղճը եղել են Լոռու մարզի համայնքները՝ 61,7%, (ժամկետանց պատասխանները 16,8%-ը)։ Ժամկետային բարեխիղճությամբ Լոռու մարզին հաջորդում են Տավուշի մարզը՝ 33,9% (8,9%՝ ժամկետանց պատասխաններ), ապա Շիրակի եւ Վայոց Ձորի մարզերը՝ 31,9% եւ 31,8% (7,6% եւ 11,4%՝ ժամկետանց պատասխաններ)։

Օրենքով նախատեսված ժամկետում պատասխանելու տեսանկյունից ամենացածր ցուցանիշներն են ունի Արագածոտնի մարզը՝ 6,1% (ժամկետանց պատասխաններով՝ 2,6%), ապա Արմավիրի մարզը՝ 15,5 % (ժամկետանց պատասխաններով՝ 1,0%)։

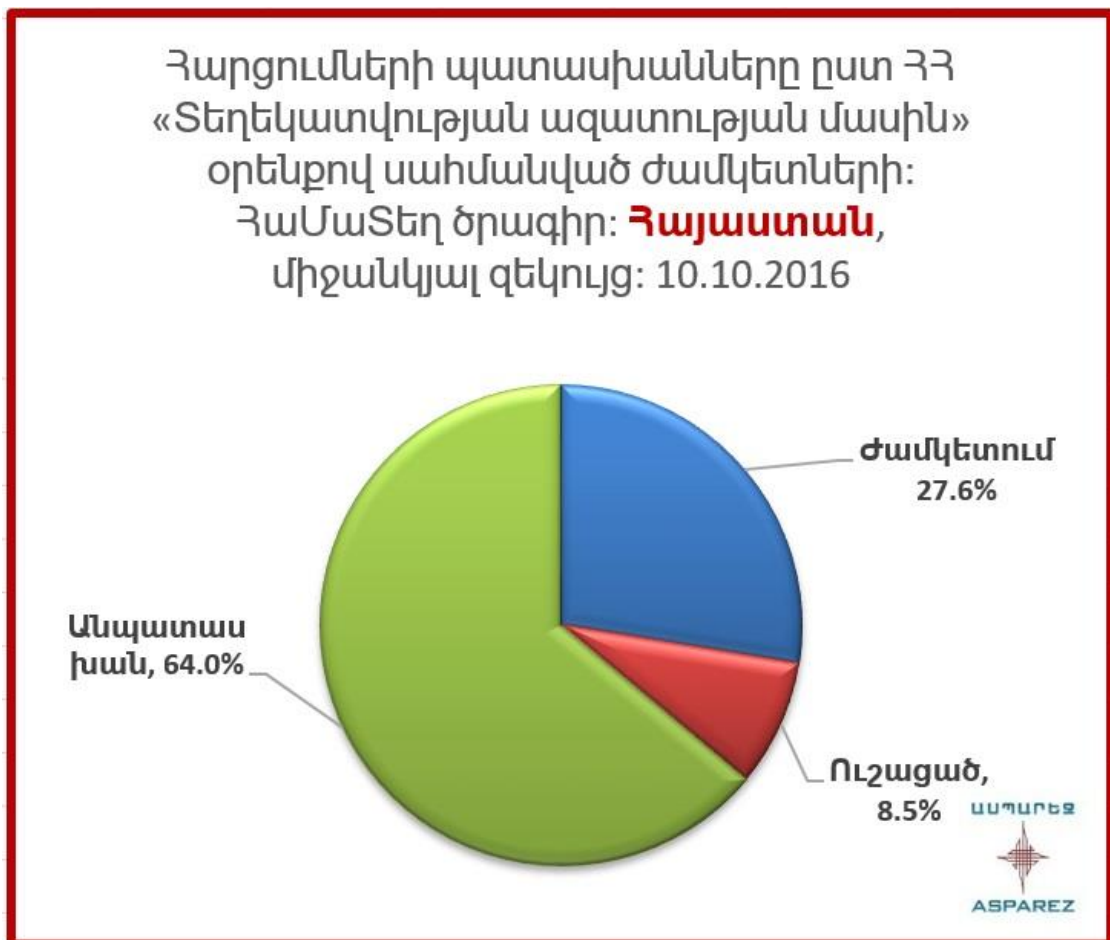
Երեւանի համայնքապետարանից հարցմանը պատասխանել են օրենքով նախատեսված ժամկետում։

ՀՀ ընդհանուր հաշվով, ներառյալ Երեւանը, հարցումներին 30-օրյա ժամկետում պատասխանել են Հայաստանի 896 համայնքներից 247-ը՝ կամ 27,6%-ը, իսկ ժամկետանց պատասխան տվել 76-ը՝ կամ 8,5% տոկոսը։ Հարցումներին առայժմ չեն պատասխանել Հայաստանի 896 համայնքներից 573-ը՝ մոտ 64 %-ը։

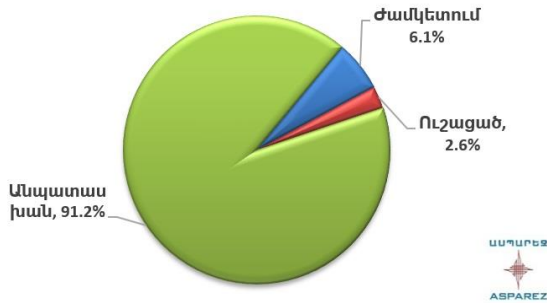
Մանրամասները ներկայացված են 7-րդ աղյուսակում եւ հարակից դիագրամներում.

Աղյուսակ-7. 2016 թ. հոկտեմբերի 10-ի դրությամբ

##	Մարզեր եւ մայրաքաղաք	Առաջին հարցումների թիվը	Երկրորդ հարցումների թիվը	Օրենքով սահմանված ժամկետում տրամադրված տեղեկություններ	Օրենքով սահմանված ժամկետի խախտմամբ տրամադրված տեղեկություններ	Անպատասխան հարցումների թիվը
1	Արագածոտն	114	107	7	3	104
2	Արարատ	97	72	28	10	59
3	Արմավիր	97	87	15	1	81
4	Գեղարքունիք	92	66	25	7	60
5	Լոռի	107	31	66	18	23
6	Կոտայք	67	51	17	3	47
7	Շիրակ	119	83	38	9	72
8	Սյունիք	102	82	17	15	70
9	Վայոց Ձոր	44	31	14	5	25
10	Տավուշ	56	36	19	5	32
11	Երեւան	1	0	1	0	0
	Ընդամենը	896	646	247	76	573

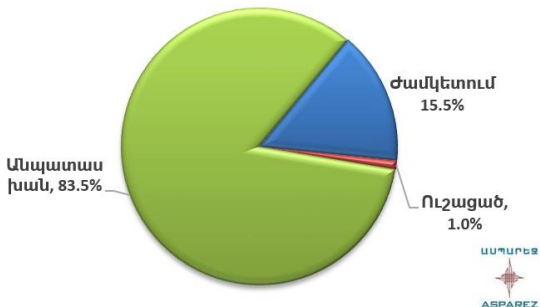
Հարցումների պատասխանները ըստ ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված ժամկետների:
 ՀամաՏեղ ծրագիր: **Արագածոտնի մարզ**,
 միջանկյալ զեկույց: 10.10.2016

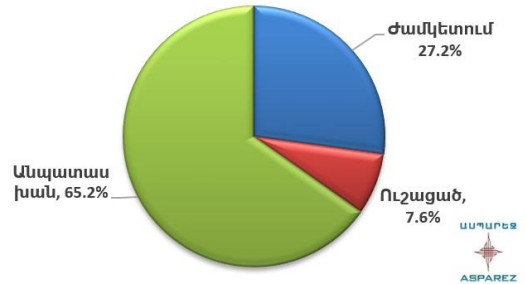
Հարցումների պատասխանները ըստ ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված ժամկետների:
 ՀամաՏեղ ծրագիր: **Արարատի մարզ**,
 միջանկյալ զեկույց: 10.10.2016

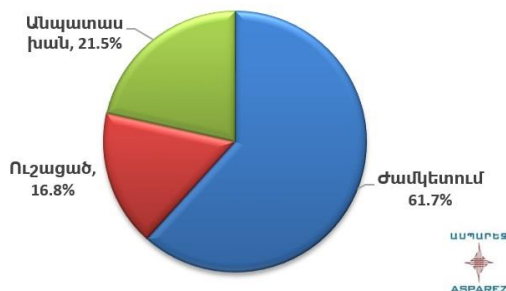
Հարցումների պատասխանները ըստ ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված ժամկետների:
 ՀամաՏեղ ծրագիր: **Արմավիրի մարզ**,
 միջանկյալ զեկույց: 10.10.2016

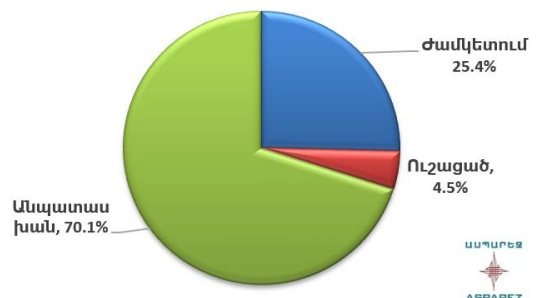
Հարցումների պատասխանները ըստ ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված ժամկետների:
 ՀամաՏեղ ծրագիր: **Գեղարքունիքի մարզ**,
 միջանկյալ զեկույց: 10.10.2016

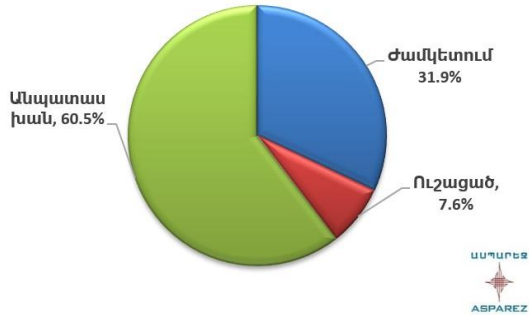
Հարցումների պատասխանները ըստ ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված ժամկետների:
 ՀամաՏեղ ծրագիր: **Լոռու մարզ**,
 միջանկյալ զեկույց: 10.10.2016

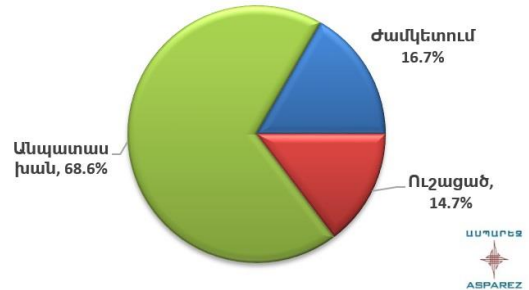
Հարցումների պատասխանները ըստ ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված ժամկետների:
 ՀամաՏեղ ծրագիր: **Կոտայքի մարզ**,
 միջանկյալ զեկույց: 10.10.2016

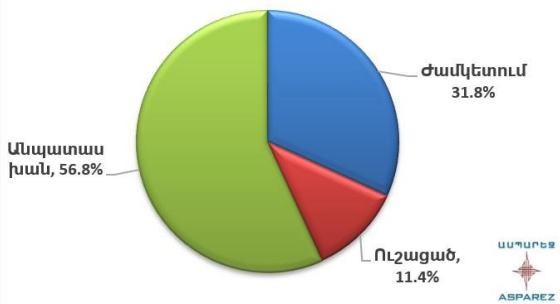
Հարցումների պատասխանները ըստ ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված ժամկետների: ՀամաՏեղ ծրագիր: **Շիրակի մարզ**, միջանկյալ զեկույց: 10.10.2016

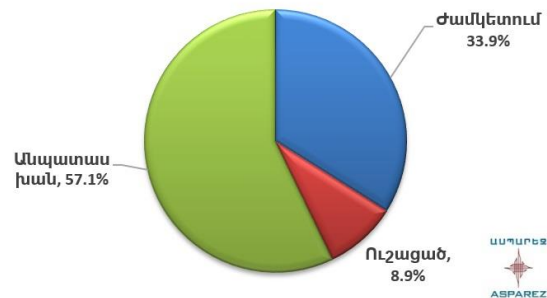
Հարցումների պատասխանները ըստ ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված ժամկետների: ՀամաՏեղ ծրագիր: **Սյունիքի մարզ**, միջանկյալ զեկույց: 10.10.2016

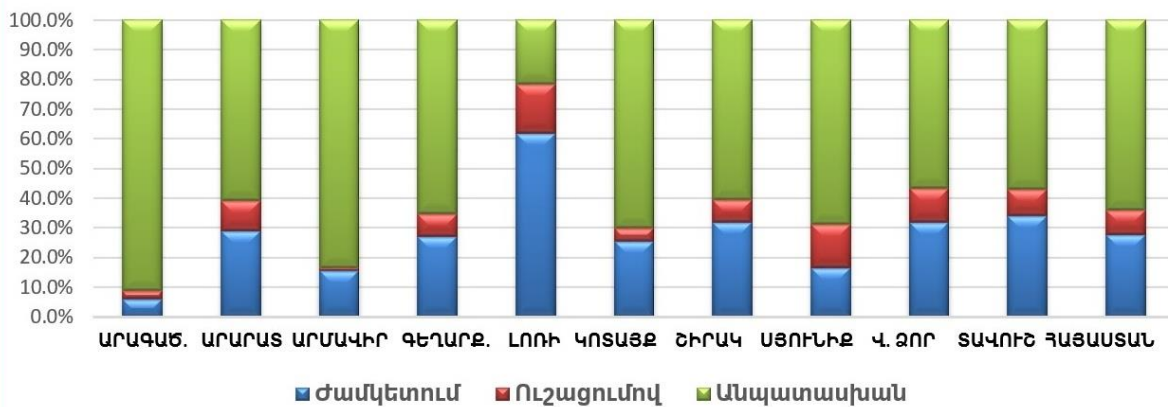
Հարցումների պատասխանները ըստ ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված ժամկետների: ՀամաՏեղ ծրագիր: **Վայոց Ձորի մարզ**, միջանկյալ զեկույց: 10.10.2016

Հարցումների պատասխանները ըստ ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված ժամկետների: ՀամաՏեղ ծրագիր: **Տավուշի մարզ**, միջանկյալ զեկույց: 10.10.2016

Համայնքապետերին հղված հարցումների պատասխանները ըստ ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված ժամկետների: ՀամաՏեղ ծրագիր: **Մարզեր եւ Հայաստան:** Միջանկյալ զեկույց: 10.10.2016

2. ՏԻՄ կողմից ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի 7-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված տեղեկությունների պաշարի պրոակտիվ տրամադրումը հանրությանը. Ինչպե՞ս, ի՞նչ ծավալով է դա արվում:

Մոնիտորինգի երկրորդ խնդիրն է եղել՝ պարզել, թե ՀՀ համայնքապետերը որքանով են իրականացնում ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի յոթերորդ հոդվածով նախատեսված իրենն պարտականությունները. հրապարակում ՏԻՄ-երի կողմից հանրության համար իրականացվող (իրականացման ենթակա) ծրագրերի, աշխատանքների եւ ծառայությունների մասին, այդ թվում նաեւ համայնքի զարգացման քառամյա ծրագրի մասին, համայնքի բյուջեի մասին, ՏԻՄ-երին հղվելիք գրավոր հարցումների ձեւերը եւ դրանք լրացնելու վերաբերյալ խորհրդատվական ցուցումները, համայնքի պաշտոնատար անձանց անունները, ազգանունները, կրթությունը, մասնագիտությունը, պաշտոնը, աշխատանքի վայրի հեռախոսային համարները, էլեկտրոնային փոստի հասցեները, համայնքի աշխատակազմում աշխատանքի ընդունման կարգը եւ թափուր աշխատատեղերը, շրջակա միջավայրի վրա համայնքապետարանի ներգործությունը, համայնքում հասարակական միջոցառումների ծրագրերը, համայնքի ղեկավարի եւ ավագանու անդամների մոտ քաղաքացիների ընդունելության կարգը, օրը, ժամը եւ վայրը, եւ այլն: (ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքը տես այս զեկույցի 2-րդ հավելվածում):

Դա պարզելու համար, համայնքապետերին հղված տեղեկության հարցումներում ներառնվել է մի քանի հարց, որոնք ուղղակի հարցնում են այդ պրոակտիվ պարտականությունների կատարման մասին: Այդ հարցերն են.

10. 2014-2015 թթ. ընթացքում արդյո՞ք հրապարակել եք հետեւյալ տեղեկությունները, որոնց հրապարակումը նախատեսված է «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածով, եթե այո, ապա որտե՞ղ եւ ե՞րբ.

1. ՏԻՄ-երի կողմից հանրության համար իրականացվող (իրականացման ենթակա) ծրագրերի, աշխատանքների եւ ծառայությունների մասին, այդ թվում նաեւ համայնքի զարգացման քառամյա ծրագրի մասին.
2. Համայնքի բյուջեի մասին,
3. ՏԻՄ-երին հղվելիք գրավոր հարցումների ձեւերը եւ դրանք լրացնելու վերաբերյալ խորհրդատվական ցուցումները,
4. Համայնքի պաշտոնատար անձանց անունները, ազգանունները, կրթությունը, մասնագիտությունը, պաշտոնը, աշխատանքի վայրի հեռախոսային համարները, էլեկտրոնային փոստի հասցեները,
5. Համայնք աշխատակազմում աշխատանքի ընդունման կարգը եւ թափուր աշխատատեղերը,
6. Շրջակա միջավայրի վրա համայնքապետարանի ներգործությունը,
7. Համայնքում հասարակական միջոցառումների ծրագրերը,
8. Համայնքի ղեկավարի եւ ավագանու անդամների մոտքաղաքացիների ընդունելության կարգը, օրը, ժամը եւ վայրը,

9. ՏԻՄ-երի կողմից մատուցվող ծառայությունների բնագավառում գնագոյացման կարգը եւ դրանց վճարների մասին,
10. Համայնք ղեկավարի կողմից տնօրինվող տեղեկությունների ցանկը եւ դրանց տնօրինման կարգը,
11. Համայնքի աշխատակազմում ստացված հարցումների եւ դիմումների վերաբերյալ վիճակագրական եւ ամփոփ տվյալները, այդ թվում՝ բավարարված եւ մերժված դիմումների թիվը եւ մերժման հիմքերը,
12. Այս հարցման 10.1-10.11 կետերով սահմանված տեղեկությունների մշակման կամ ստացման աղբյուրները,
13. Այս հարցման 10.1-10.11 կետերով սահմանված տեղեկությունները պարզաբանելու իրավասություն ունեցող անձի տվյալները:

Համայնքապետերի պատասխանները ի մի են բերվել հետևյալ աղյուսակում: Հարկավոր է հաշվի առնել, որ այս ամփոփագիրը կազմված է միայն հարցումներին ստացված պատասխաններից: Հարցումներին օրենքի խախտմամբ չպատասխանած համայնքապետարաններում այս մոնիտորինգի շրջանակներում այլ ուսումնասիրություն չի իրականացվել եւ անհնար է ասել, արդյո՞ք ՀՀ այդ 586 (ՀՀ բոլոր համայնքների 65,4%) համայնքներում իրականացվում է ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի 7-րդ հոդվածով պահանջվող տեղեկությունների պրոակտիվ հրապարակումը:

Աղյուսակ-8. 2016 թ. հոկտեմբերի 10-ի դրությամբ

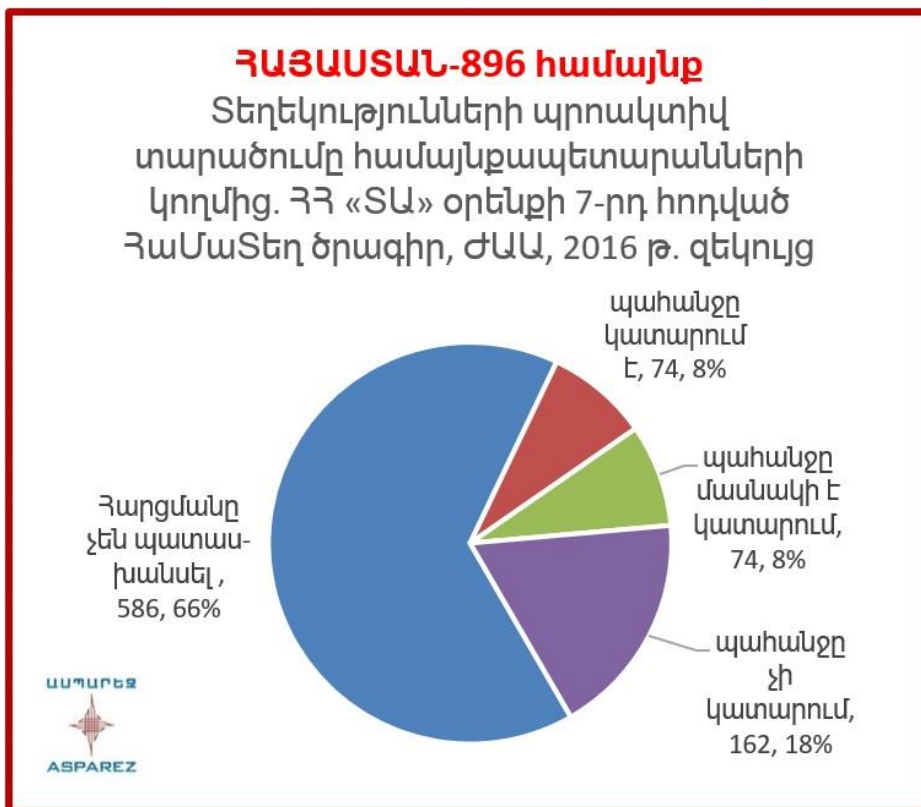
	Մարզեր եւ մայրաքաղաք	Հարցում ստացած համայնքների թիվը	Հարցմանը չեն պատասխանել	Ընդամենը ստացված պատասխանները	ՀՀ «ՏԱ» օրենքի 7-րդ հոդվածի պահանջը կատարում է	ՀՀ «ՏԱ» օրենքի 7-րդ հոդվածի պահանջը մասնակի է կատարում	ՀՀ «ՏԱ» օրենքի 7-րդ հոդվածի պահանջը չի կատարում
1	Արագածոտն	114	104	10	1	4	5
2	Արարատ	97	61	36	19	8	9
3	Արմավիր	97	81	16	3	0	13
4	Գեղարքունիք	92	61	31	12	4	15
5	Լոռի	107	26	81	15	31	35
6	Կոտայք	67	47	20	6	5	9
7	Շիրակ	119	77	42	2	10	30
8	Սյունիք	102	70	32	6	4	22
9	Վայոց Ձոր	44	26	18	4	7	7
10	Տավուշ	56	33	23	5	1	17
11	Երեւան	1	0	1	1	0	0
	Ընդամենը	896	586	310	74	74	162

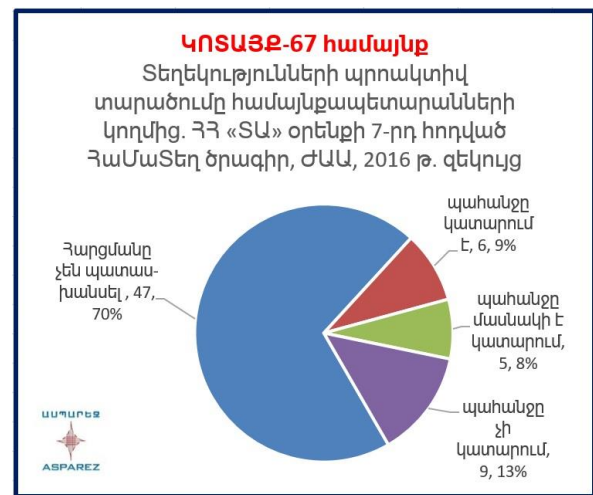
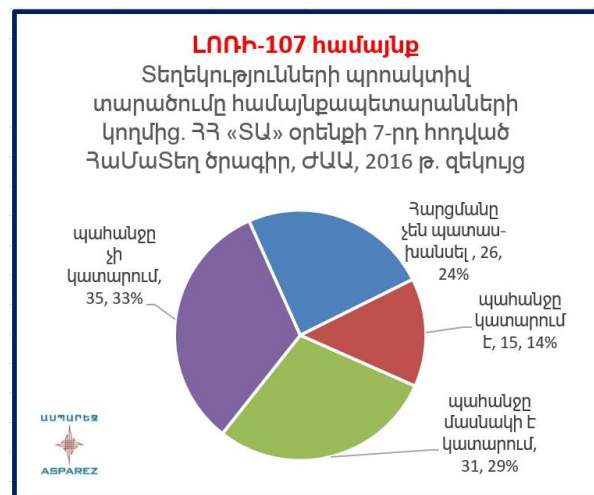
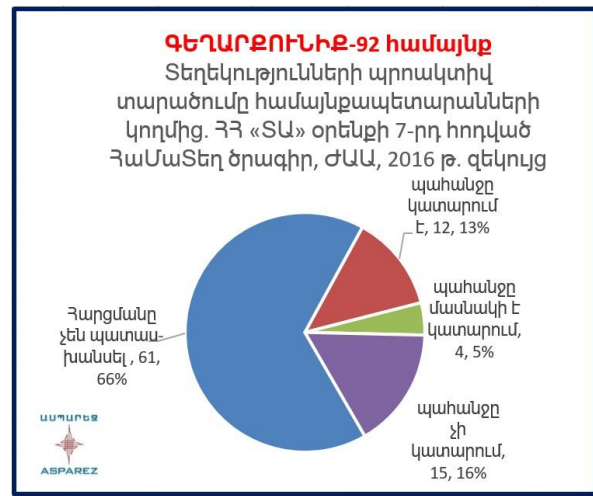
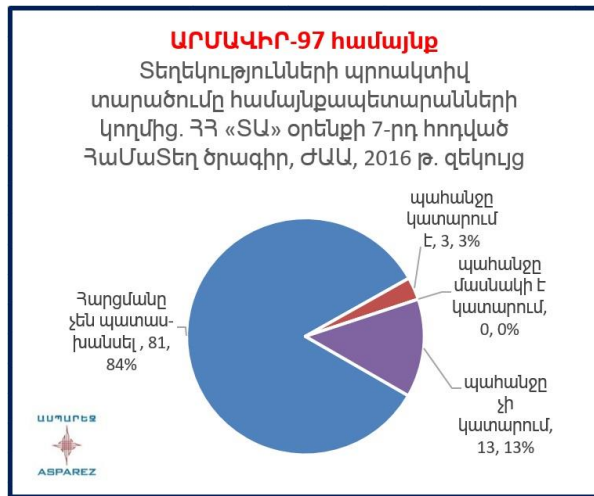
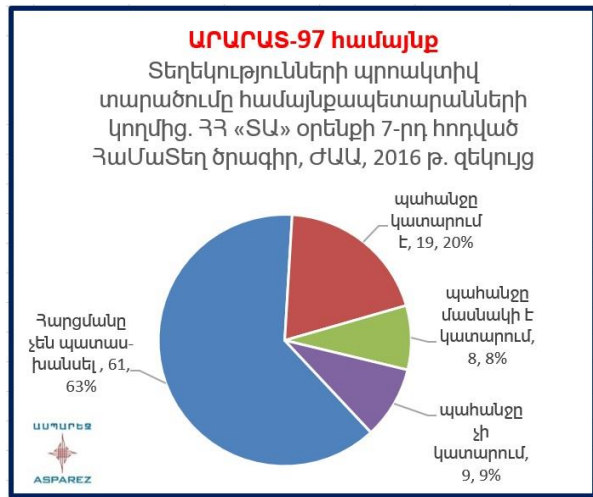
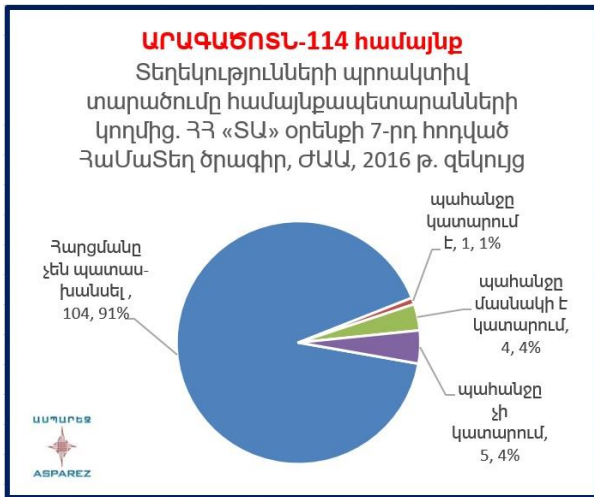

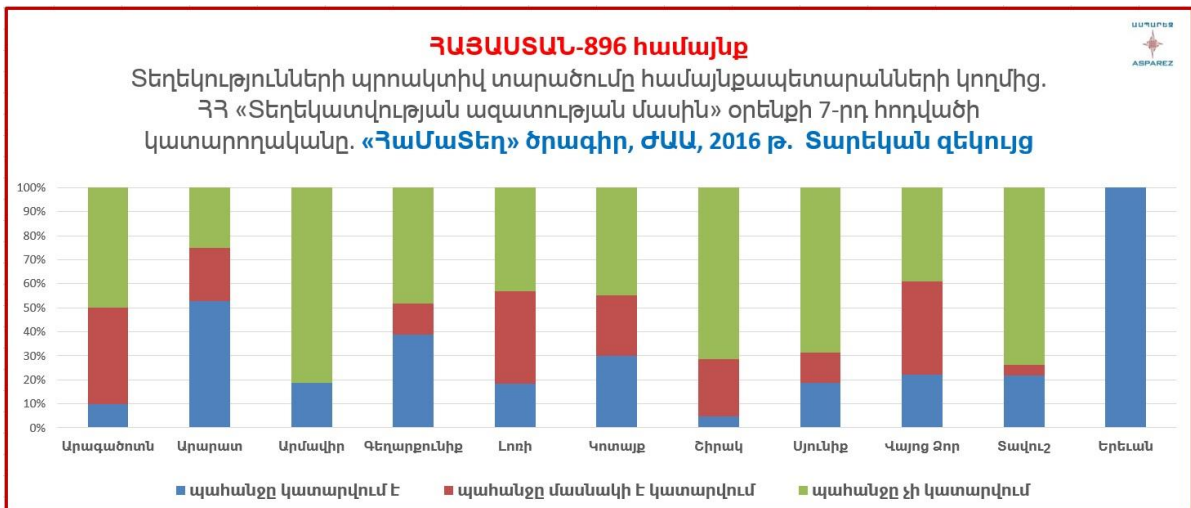
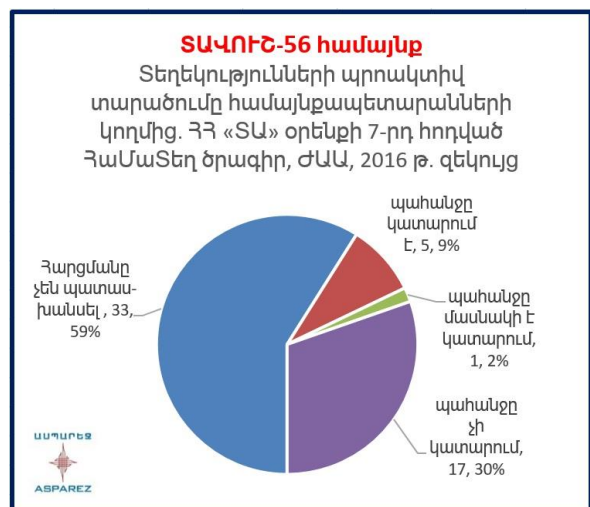
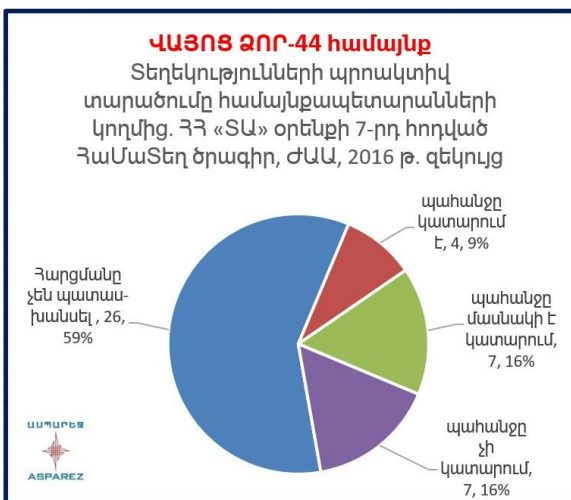
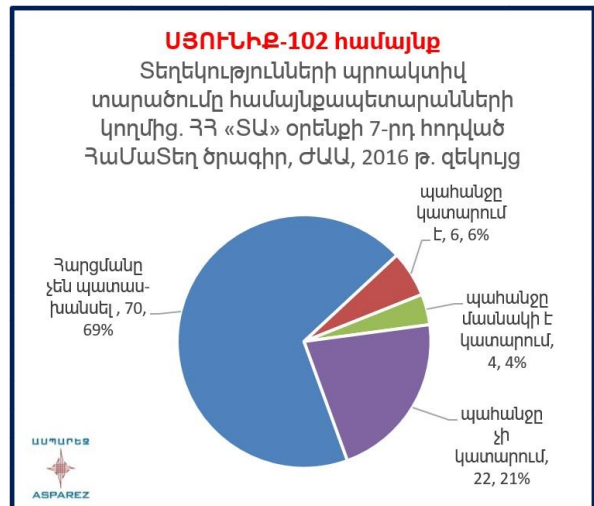
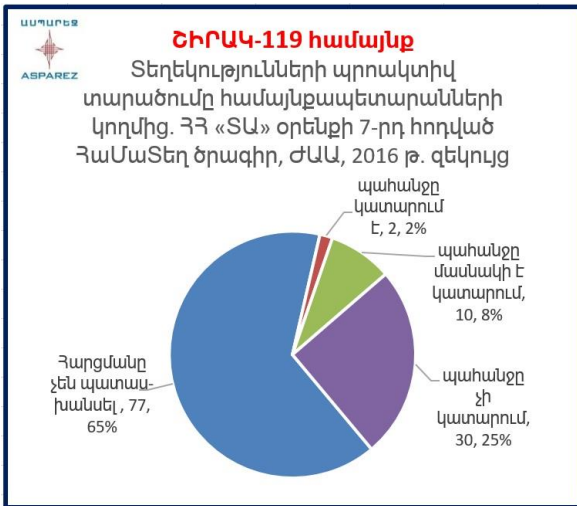
Ըստ 310 համայնքների ղեկավարներից ստացված տեղեկությունների, ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի 7-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջները (հանրային նշանակության տեղեկությունների պրոակտիվ հրապարակումը) ամբողջությամբ կատարում է ՀՀ բոլոր՝ 896 համայնքապետներից 74-ը (մոտ 8%), մասնակի է կատարում 74-ը (մոտ 8%), իսկ 162-ը այդ պահանջներից ոչ մեկը չեն կատարում (18%): Հարցումներին այս մասով առայժմ չեն պատասխանել Հայաստանի 896 համայնքներից 586-ը:

Օրենքի հիշյալ պահանջի ամբողջական կատարմամբ, ըստ համայնքապետներից ստացված պատասխանների, հարաբերականորեն ամենաբարեխիղճը Արարատի մարզի համայնքապետերն են, մարզի համայնքների 19,2%-ը, (մասնակի են կատարում 8,8%-ը): Արարատի մարզի համայնքապետերի այդ խմբին հաջորդում են Լոռու մարզի համայնքապետերը՝ 15,1%-ը (31,2%՝ մասնակի են կատարում օրենքի այդ պահանջը), ապա Գեղարքունիքի մարզի համայնքապետերն են՝ 12,1 (մասնակի են կատարում 4,5%-ը): ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի 7-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված հանրային նշանակության տեղեկությունների պրոակտիվ հրապարակման պահանջը, դատելով համայնքապետներից ստացված պատասխաններից, ամենավատը կատարում են Արագածոտնի մարզի համայնքապետերը, 114 համայնքապետներից միայն մեկն է տեղեկացրել, որ հրապարակում է օրենքով նախատեսված այդ տեղեկությունները (մասնակի հրապարակում են 4%-ը), նախավերջին տեղում է Շիրակի մարզը, 119 համայնքապետներից միայն երկուսն են պատասխանում նշել, թե այդ տեղեկությունները իրենք հրապարակում են:

Մանրամասները ներկայացված են հարակից դիագրամներում.

Աղյուսակ-9.

Այս աղյուսակում ներկայացված են այն համայնքները, որոնք, ըստ համայնքապետերից ստացված պատասխանների ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն կատարում են ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի 7-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջները եւ իրենց նախաձեռնությամբ հրապարակում են հանրային նշանակության համապատասխան տեղեկությունները:

	Մարզեր եւ մայրաքաղաք	ՀՀ «ՏԱ» օրենքի 7-րդ հոդվածի պահանջը կատարում է	ՀՀ «ՏԱ» օրենքի 7-րդ հոդվածի պահանջը մասնակի է կատարում
1	Արագածոտն	Ապարան	Փարպի, Շենավան, Թալին, Աշնակ
2	Արարատ	Այգեգարդ, Ագատավան, Բաղրամյան, Դաշտավան, Դարբնիկ, Ջորակ, Կանաչուտ, Հայանիստ, Հնաբերդ, Նորաբաց, Նորամարգ, Ջրաշեն, Վերին Արտաշատ, Վերին Դվին, Փոքր Վեդի, Մասիս քաղաք, Արտաշատ, քաղաք Վեդի, Քաղցրաշեն	Արաքսավան, Արբաթ, Արգավանդ, Բյուրավան, Բուրաստան, Դարակերտ, Նոր Խարբերդ, Տափերական
3	Արմավիր	Էջմիածին, Փարաքար, Այգեկ	
4	Գեղարքունիք	Բերդկունք, Գավառ, Գեղամասար, Լանջաղբյուր, Լիճք, Ծաղկունք, Ծովազարդ, Կարմիրգյուղ, Նորատուս, Ջիլ, Սևան, Վաղաշեն	Ճամբարակ, Գեղարքունիք
5	Լոռի	Սպիտակ, Ստեփանավան, Վահագնաձոր, Վանաձոր, Օձուն	Ագարակ, Ախթալա, Արևաշող, Բագում, Գեղասար, Գուգարք, Լեռնապատ, Լեռնավան, Լեւոնտոսովո, Լոռի Բերդ, Ծաղկաբեր, Հալավար, Հաղպատ, Ջորագետ, Դուրսալ, Ճոճկան, Մեծ Պառնի, Շահումյան, Շամլուղ, Շենավան, Շիրակամուտ, Շնող, Տաշիր, Ջյունաշող, Մղարթ, Նովոսելցովո, Ուռուտ, Ուրասար, Ջիլիգա, Պրիվոլնոյե, Սարչապետ, Սարատովկա, Սվերդլով, Ֆիոլետովո, Հոբարձի, Հովնանափոր
6	Կոտայք	Արգակյան, Բջնի, Նոր Գեղի, Նոր Հաճն, Ջրվեժ, Սոլակ, Աբովյան	Ակունք, Ջորավան, Նոր Երզնկա, Չարենցավան, Վերին Պտղնի
7	Շիրակ	Գյումրի, Մարալանջ	Արթիկ, Այգաբաց, Արնիկ, Ջորակերտ, Մեծ Մանթաշ, Մեղրաշեն, Նահապետավան, Ջաջուռ, Ջրառատ,
8	Սյունիք	Դաստակերտ, Լեռնաձոր, Կապան, Ներքին Հանդ, Շաքի, Սիսիան	Իշխանասար, Ճակատեն, Մեղրի, Վարդանիձոր
9	Վայոց Ձոր	Արփի, Շատին, Ջերմուկ, Վայք	Աղնջաձոր, Գլաձոր, Եղեգնաձոր, Ագարակաձոր
10	Տավուշ	Բերդ, Գանձաքար, Դովեդ, Նոյեմբերյան, Չորաթան	Այգեհովիտ
11	Երեւան	Երեւան	
	Ընդամենը	65	73

3. ՏԻՄ կողմից ՀՀ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքով⁵ սահմանված՝ թափանցիկության, հաշվետվողականության և հանրային մասնակցության պարտավորությունների կատարման ծավալը և որակը

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ 2013 թվականին ՀՀ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքում ՀՀ Ազգային ժողովը մի շարք լրացումներ, որոնք հանրության հնարավորություն են ընձեռում ավելի ակտիվորեն մասնակցելու տեղական ինքնակառավարմանը: Այդ նորամուծությունների թվում են համայնքապետի կողմից ստեղծվելիք խորհրդակցական մարմինների անհրաժեշտությունը, որոնցում, ի թիվս համայնքապետարանի աշխատակիցների և ավագանու անդամների, պետք է ընդգրկվեն համայնքի բնակիչներ և մասնագետներ, տեղական ինքնակառավարմանը հանրության մասնակցությունը ապահովող և կարգավորող՝ ավագանու կողմից ընդունվելիք համապատասխան կարգերը, այս թվում խորհրդակցական մարմինների ստեղծման կարգը, հանրային լսումների կազմակերպման և անցկացման կարգը, քաղաքացիների ստորագրություններով ավագանու որոշումների նախագծերը ավագանու նիստի օրակարգ ներմուծելու կարգը:

Մոնիտորինգի այս բաղադրիչի նպատակը ՀՀ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքով սահմանված վերոհիշյալ բաղադրիչների իրականացման ուսումնասիրությունն է. պարզել, թե ինչպիսին է վիճակը համայնքապետերաններում այնպիսի պարտավորությունների կատարման մասով, ինչպիսիք են է հանրային լսումների անցկացման կարգի գոյությունը և պրակտիկան, համայնքապետի խորհրդակցական մարմնի ստեղծման կարգը և պրակտիկան, քաղաքացիների նախաձեռնությամբ ավագանու որոշման նախագծի առաջխաղացման կարգը, պրակտիկան և այլն: Այս ոլորտում իրավիճակը պարզելու համար, համայնքապետերին հղված հարցման մեջ ներառնվել են մի շարք հարցեր, որոնց պատասխանների հիման վրա ամփոփվել և հանրագումարվել է մարզային իրավիճակը և համահայաստանյան ընդհանրական պատկերը:

Հարցման մեջ ներառնվել են հետևյալ հարցերը.

7. Համայնքի ավագանու կողմից ընդունվե՞լ են արդյոք տեղական ինքնակառավարմանը բնակիչների մասնակցության վերաբերյալ օրենքով սահմանված 3 կարգերը,
8. Համայնքի ղեկավարին կից ձեռավորվե՞լ են արդյոք հասարակական կարգով գործող խորհրդակցական մարմիններ: Բերեք դրանց անվանումները և անդամների թվերը:
9. Քանի՞ հանրային լսումներ կամ քննարկումներ են կազմակերպվել և անցկացվել համայնքում 2014-2015 թվականների ընթացքում: Եթե այդպիսիք անցկացվել են, ապա
  - 9.1. Ի՞նչ խնդիրների քննարկման համար են հրավիրվել դրանք,
  - 9.2. Ե՞րբ են տեղի ունեցել դրանք,
  - 9.3. Ի՞նչ եղանակներով է հանրությունը իրագեկվել դրանց մասին,
  - 9.4. Քանի՞ հոգի է մասնակցել դրանցից յուրաքանչյուրին,
  - 9.5. Համայնքի Ավագանուն տրամադրվե՞լ է արդյոք տեղեկատվություն դրանցից յուրաքանչյուրի վերաբերյալ:

⁵ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենք՝ <http://parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1305&lang=arm>

Մտորել ներկայացվում են թվով 310 համայնքապետարաններից ստացված պատասխանների ամփոփագրերը՝ ըստ մարզերի՝ յուրաքանչյուր հարցի շուրջ:

«7. Համայնքի ավագանու կողմից ընդունվել են արդյոք տեղական ինքնակառավարմանը բնակիչների մասնակցության վերաբերյալ օրենքով սահմանված 3 կարգերը:»

Աղյուսակ-10.

Մարզեր եւ մայրաքաղաք	Համայնքների թիվը	Պատասխանել է հարցումներին	Ընդունել է հանրային մասնակցության կարգերը	Չի ընդունել հանրային մասնակցության կարգերը	Չի պատասխանել հարցումներին
Արագածոտն	114	10	4	6	104
Արարատ	97	36	35	1	61
Արմավիր	97	16	9	7	81
Գեղարքունիք	92	31	30	1	61
Լոռի	107	81	79	2	26
Կոտայք	67	20	19	1	47
Շիրակ	119	42	36	6	77
Սյունիք	102	32	26	6	70
Վայոց Ձոր	44	18	16	2	26
Տավուշ	56	23	23	0	33
Երևան	1	1	1	0	0
Ընդամենը	896	310	278	32	586

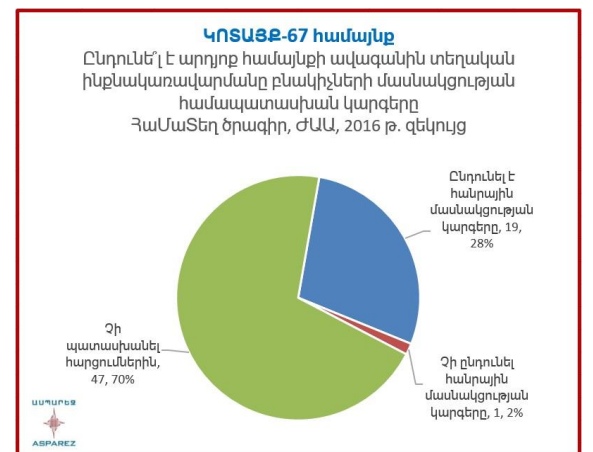
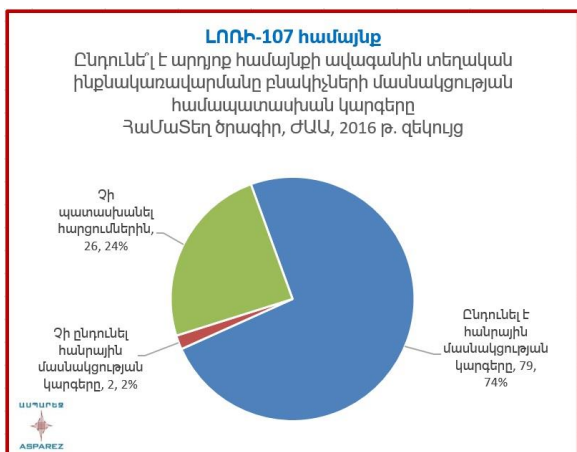
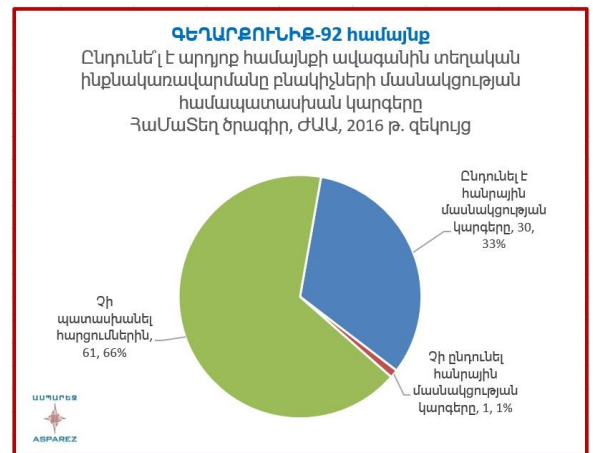
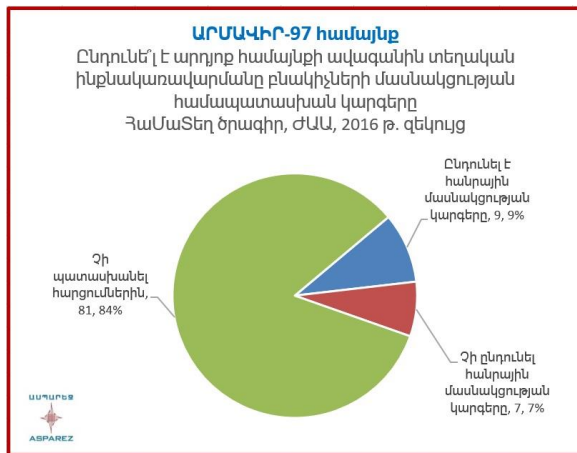
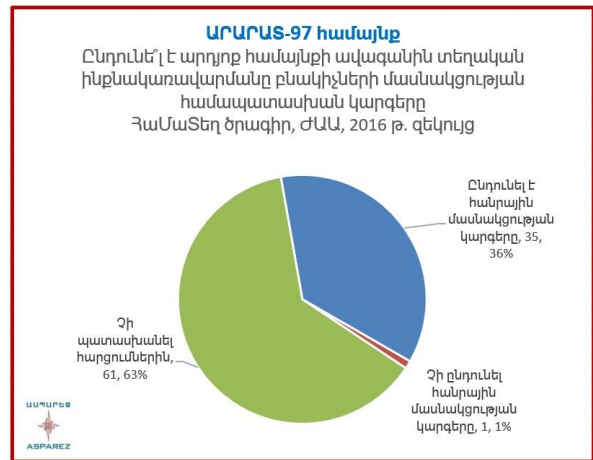
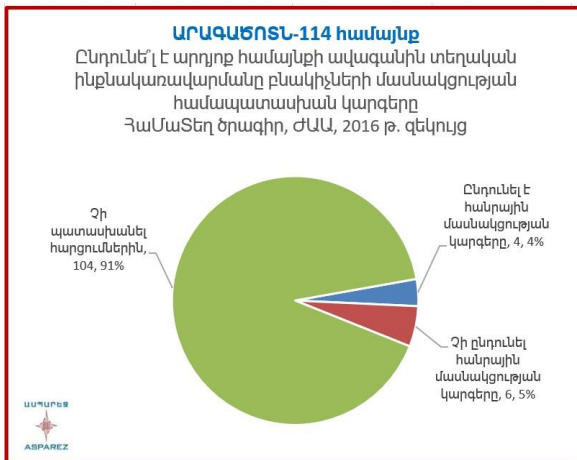
Ըստ 310 համայնքապետերից ստացված պատասխանների, համայնքում տեղական ինքնակառավարմանը քաղաքացիների մասնակցությունը ապահովող օրենքով նախատեսված կարգերի ընդունման հարցում առաջատար է Լոռու մարզը՝ բոլոր համայնքների ՏԻՄ-երի 74%-ը, ըստ համայնքապետերի պատասխանների՝ կատարել է օրենքի պահանջը, 2,2%-ը չի կատարել, մյուսները չեն պատասխանել հարցմանը: Լոռու մարզի համայնքներին հաջորդում են Տավուշի մարզը՝ 41%, ապա Արարատի մարզը՝ 36%:

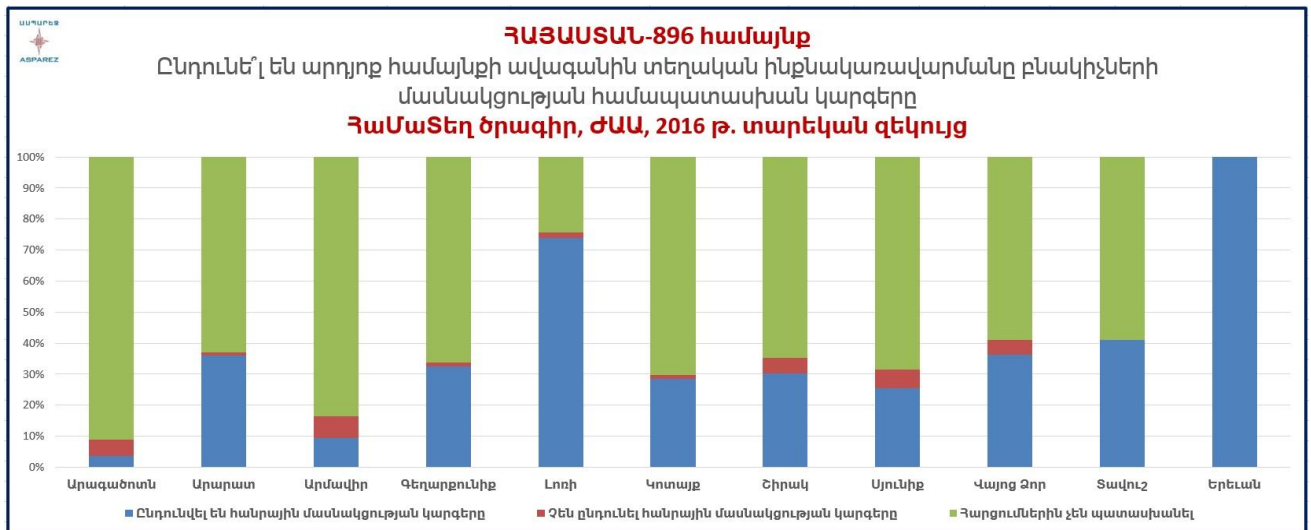
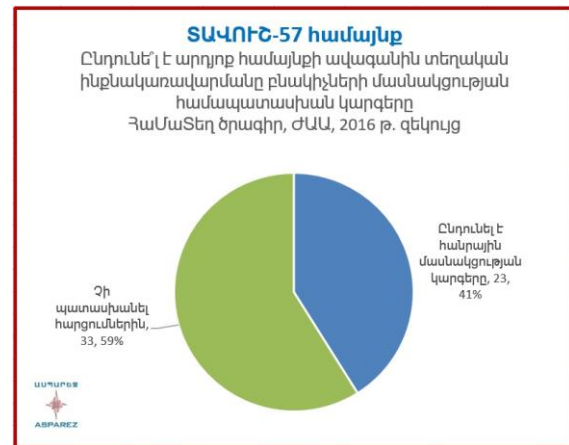
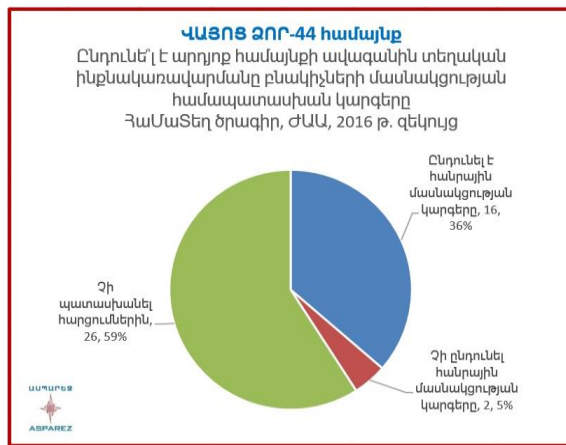
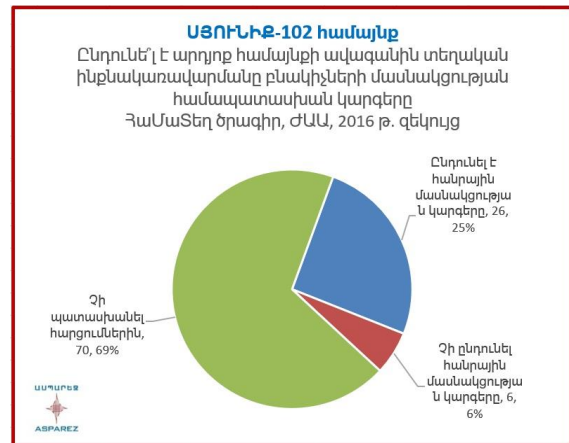
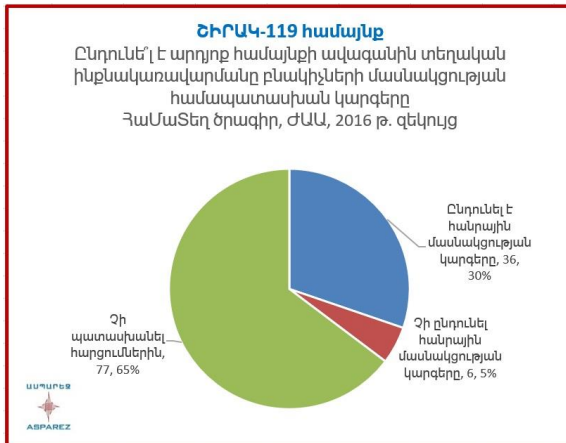
Օրենքով նախատեսված այս կարգերի ընդունման հարցում ամենապասիվը Արագածոտնի մարզի համայնքներն են. 114 համայնքապետարաններից միայն 4-ն են տեղեկացրել, թե իրենց ավագանին ընդունել է այդ կարգերը:

Երևանի համայնքապետարանից տեղեկացրել են, որ ավագանին ընդունել է հանրային մասնակցության համար օրենքով սահմանված այդ կարգերը:

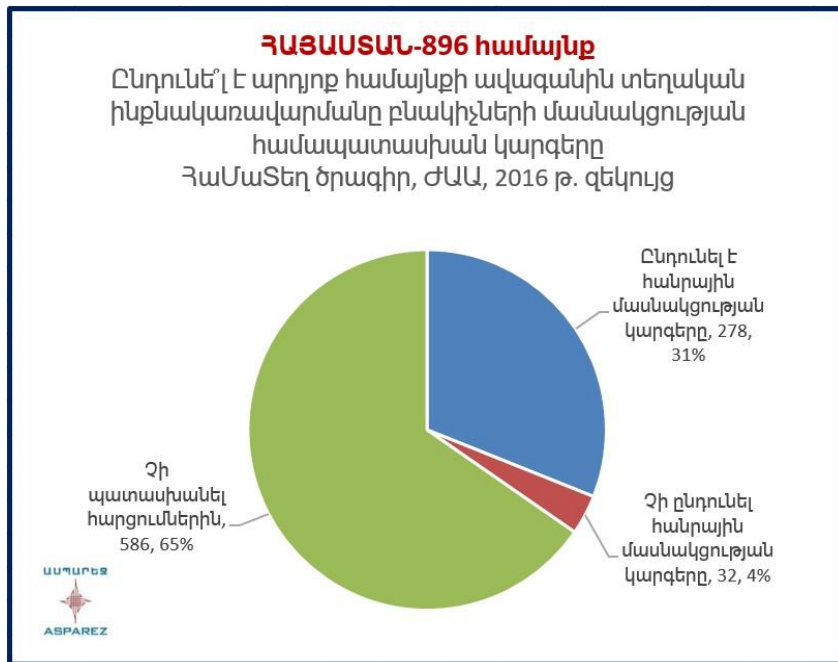
Հայաստանի բոլոր 896 համայնքներից 278-ի համայնքապետերն են պատասխաններում նշել, թե այդ կարգերն ընդունվել են իրենց համայնքում (31%), հարցումներին պատասխանած 32

համանքապետ տեղեկացրել է, որ այդ կարգերը չեն ընդունվել (4%): Համայնքապետերի 65%-ը հարցմանը չի պատասխանել՝ խախտելով ՀՀ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքի պահանջները:

«8. Համայնքի ղեկավարին կից ձեռավորվել են արդյոք հասարակական կարգով գործող խորհրդակցական մարմիններ: Բերեք դրանց անվանումները եւ անդամների թվերը:»

Ըստ 310 համայնքապետերից ստացված պատասխանների, համայնքներում **հասարակական կարգով գործող խորհրդակցական մարմինների ձեռավորման հարցում** առաջատար է Լոռու մարզը, որի բոլոր համայնքների տեղական ինքնակառավարման մարմինների 47%-ում ձեռավորվել են դրանք (չեն ձեռավորվել 29%-ում), Լոռու մարզին հաջորդում են Արարատի եւ Վայոց Ձորի մարզերը՝ 30-ական տոկոսով (համապատասխանաբար այդ մարզերի համայնքների 7 եւ 11 տոկոսում չեն ձեռավորվել խորհրդակցական մարմինները):

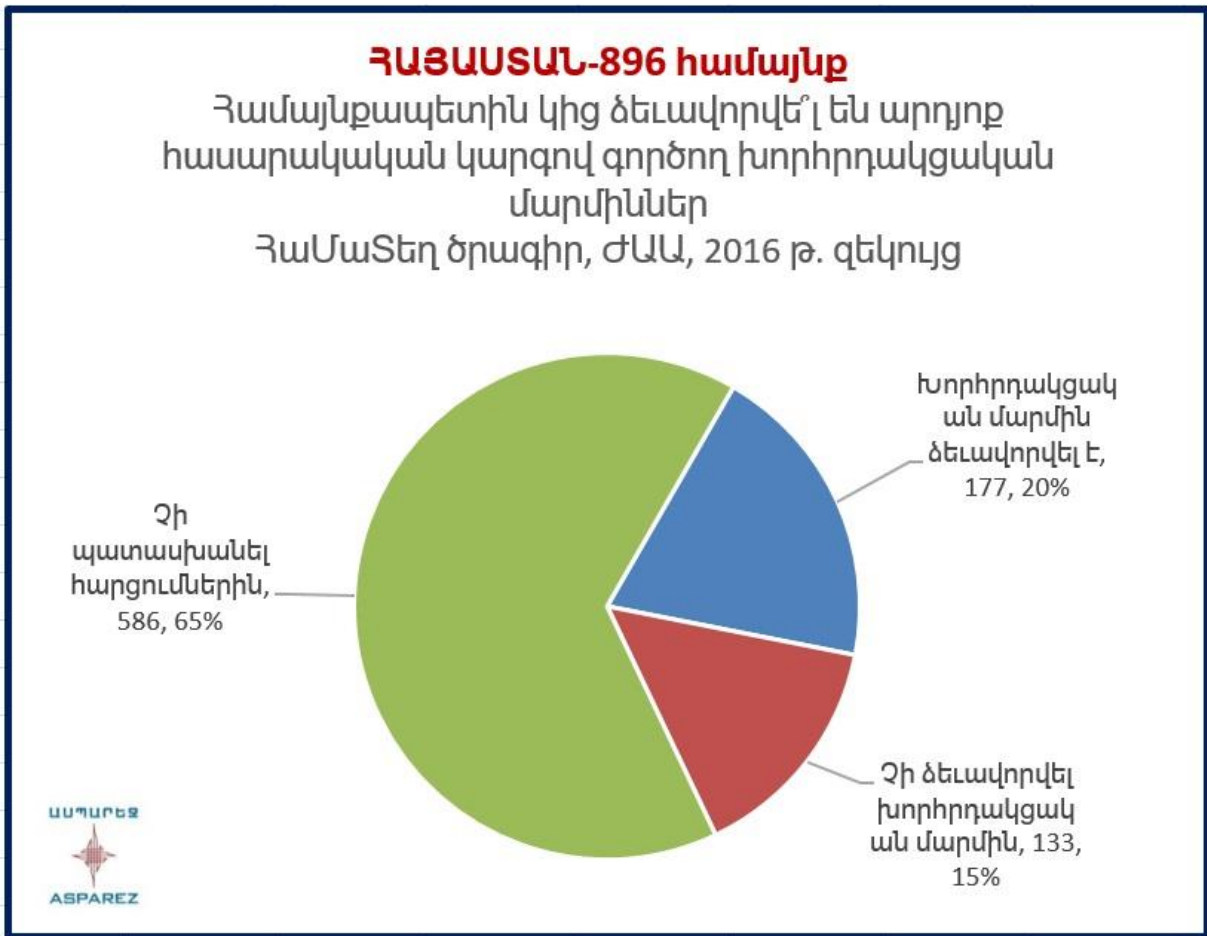
Օրենքով նախատեսված այս պարտավորության կատարման ամենացածր ցուցանիշը Արագածոտն մարզի համայնքներինն է՝ 5%, նախավերջում՝ Արմավիրի մարզն է, որի համայնքների ընդամենը 9 տոկոսում են ձեռավորվել խորհրդակցական մարմինները:

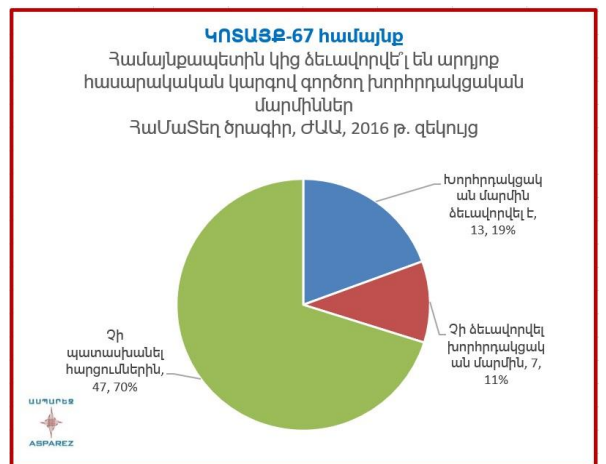
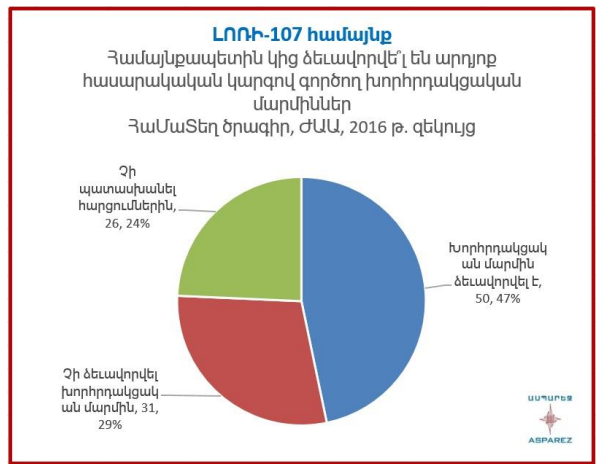
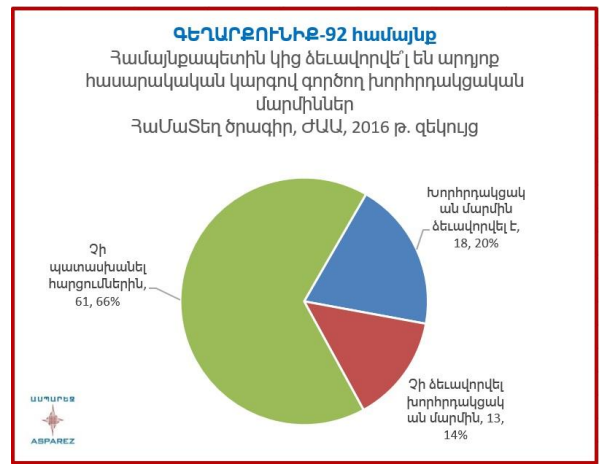
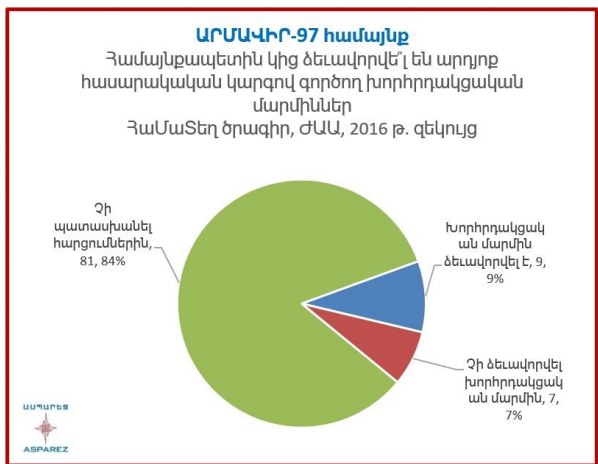
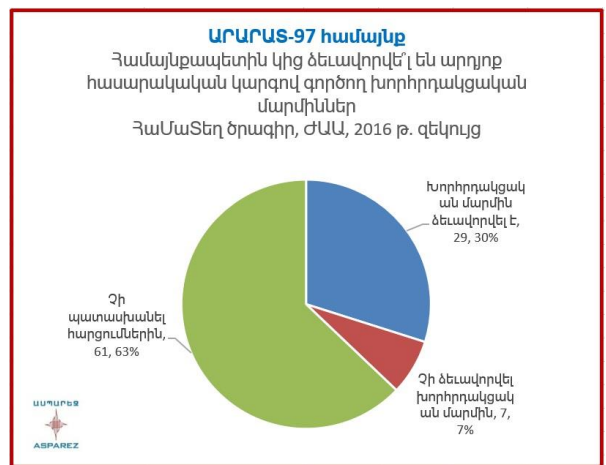
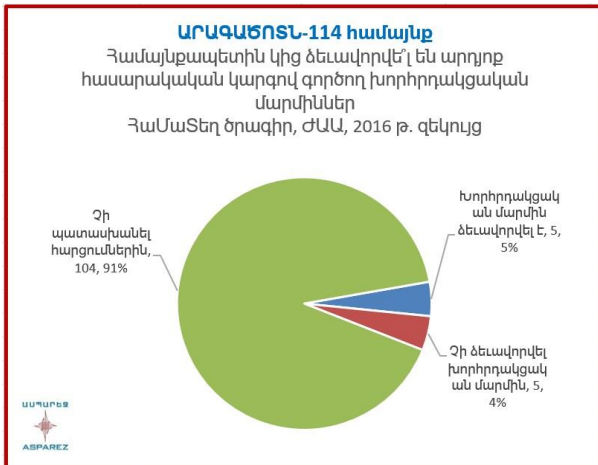
Երեւանի համայնքապետարանից տեղեկացրել են, որ հասարակական կարգով գործող խորհրդակցական մարմինները ձեռավորվել են:

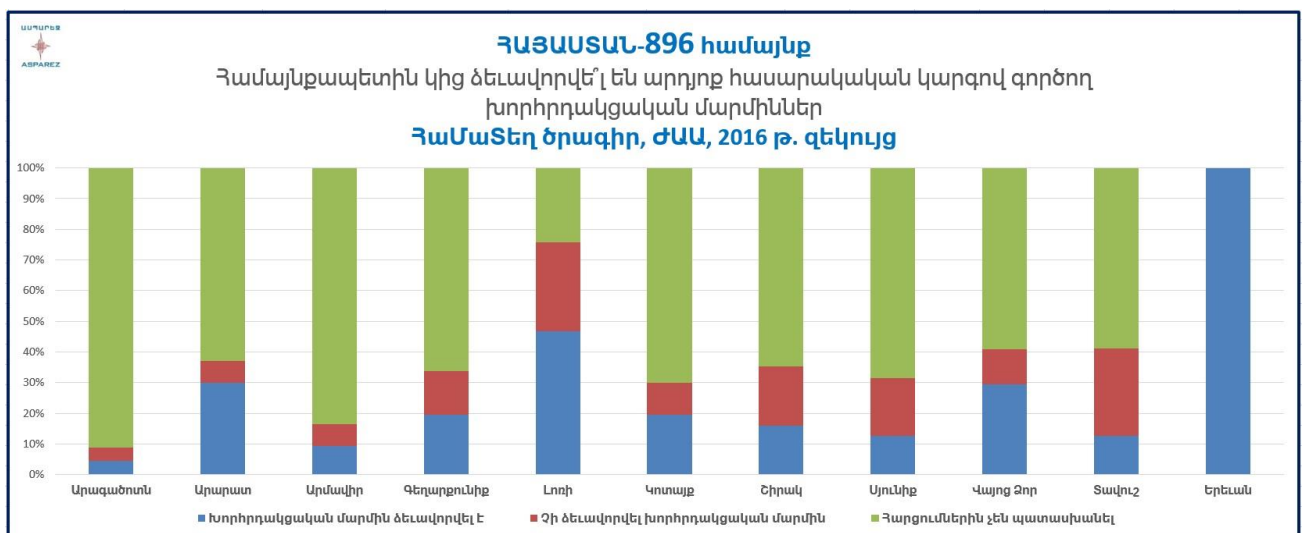
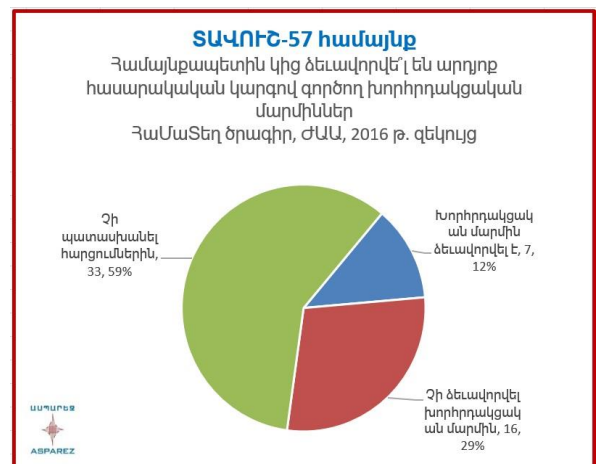
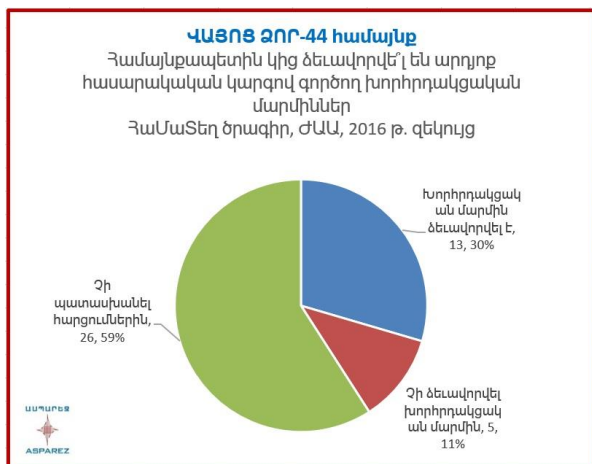
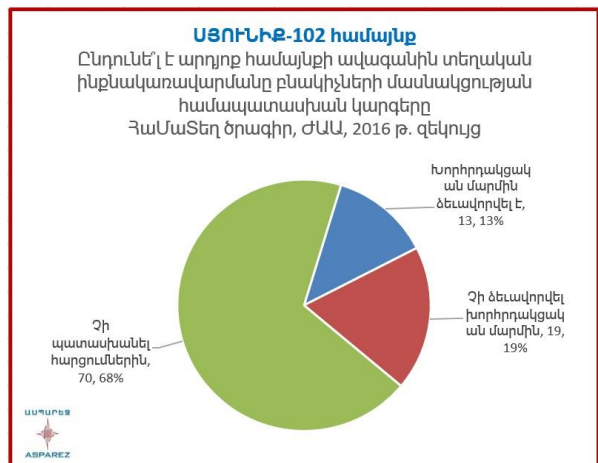
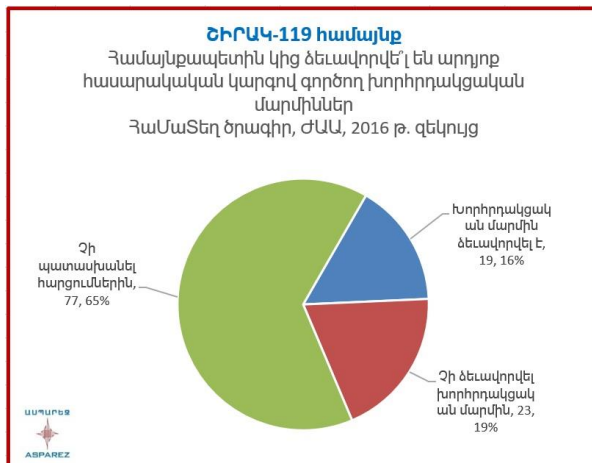
Հայաստանի բոլոր 896 համայնքներից 177-ի համայնքապետերն են պատասխաններում նշել, թե հասարակական կարգով գործող խորհրդակցական մարմինները իրենց համայնքներում ձեռավորվել են (20%), հարցումներին պատասխանած 133 համայնքապետ տեղեկացրել է, որ այդ մարմինները չեն ձեռավորվել (15%): Համայնքապետերի 65%-ը հարցմանը չի պատասխանել: Մանրամասները ներկայացված են հաջորդող աղյուսակում եւ դիագրամներում:

Աղյուսակ-11.

Մարզեր եւ մայրաքաղաք	Համայնքների թիվը	Պատասխանել է հարցումների	Խորհրդակցական մարմին ձեւավորվել է	Չի ձեւավորվել խորհրդակցական մարմին	Չի պատասխանել հարցումներին
Արագածոտն	114	10	5	5	104
Արարատ	97	36	29	7	61
Արմավիր	97	16	9	7	81
Գեղարքունիք	92	31	18	13	61
Լոռի	107	81	50	31	26
Կոտայք	67	20	13	7	47
Շիրակ	119	42	19	23	77
Սյունիք	102	32	13	19	70
Վայոց Ձոր	44	18	13	5	26
Տավուշ	56	23	7	16	33
Երեւան	1	1	1	0	0
Ընդամենը	896	310	177	133	586

«9. Քանի՞ հանրային լուսավորական կազմակերպություններ կազմակերպվել են անցկացվել համայնքում 2014-2015 թվականների ընթացքում:»

Այս բաժնում ամփոփվել են ՀՀ համայնքներում հանրային լուսավորական կազմակերպության գործունեության վիճակը: ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված է, որ տեղական ինքնակառավարման մարմինները պարտավոր են համայնքի զարգացման ծրագրի եւ տարեկան բյուջեի նախագծերը ավագանու քննարկմանը ներկայացնելուց առաջ դրանք ներկայացնել հանրությանը, լսել համայնքի բնակիչների կարծիքները, առաջարկությունները եւ դիտողությունները, անհրաժեշտության դեպքում ըստ այդմ այդ նախագծերը վերանայել, ապա միայն ներմուծել ավագանու նիստի օրակարգ: Համայնքապետը իրավունք ունի նաեւ համայնքին վերաբերվող այլ խնդիրների շուրջ հանրային լուսավորական հրավիրել համայնքում՝ օրենքով սահմանված կարգով բնակիչներին իրազեկելով այդ մասին եւ հրապարակելով քննարկման դրվելիք հնարավոր փաստաթղթերը կամ նախագծերը: Տեղեկության հարցմամբ Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբը կամեցել է համայնքապետերից պարզել, թե քանի հանրային լուսավորական կազմակերպություններ կազմակերպվել են եղել, քանի հոգի է մասնակցել այդ լուսավորական, ինչ թեմաներով են եղել դրանք, եւ այլն:

Ամփոփելով 310 համայնքապետերից ստացված տեղեկությունները, պարզվել է, որ այդ համայնքներից միայն 136-ում են 2014-2015 թթ. անցկացվել հանրային լուսավորական (15%), 174-ում չեն անցկացվել (20%), համայնքապետերի 65%-ը չի պատասխանել հարցումներին:

Հանրային լուսավորական անցկացման ցուցանիշներով, առաջատարը Լոռու մարզն է. այս մարզի համայնքների 48%-ում հանրային լուսավորական կազմակերպություններ կազմակերպվել են, բայց համայնքների 30%-ում հանրային լուսավորական չեն անցկացվել: Ակտիվությամբ Լոռու մարզի համայնքներին հաջորդում է Արարատի մարզը, որի համայնքների 20%-ում են անցկացվել հանրային լուսավորական, իսկ 17%-ում չեն անցկացվել:

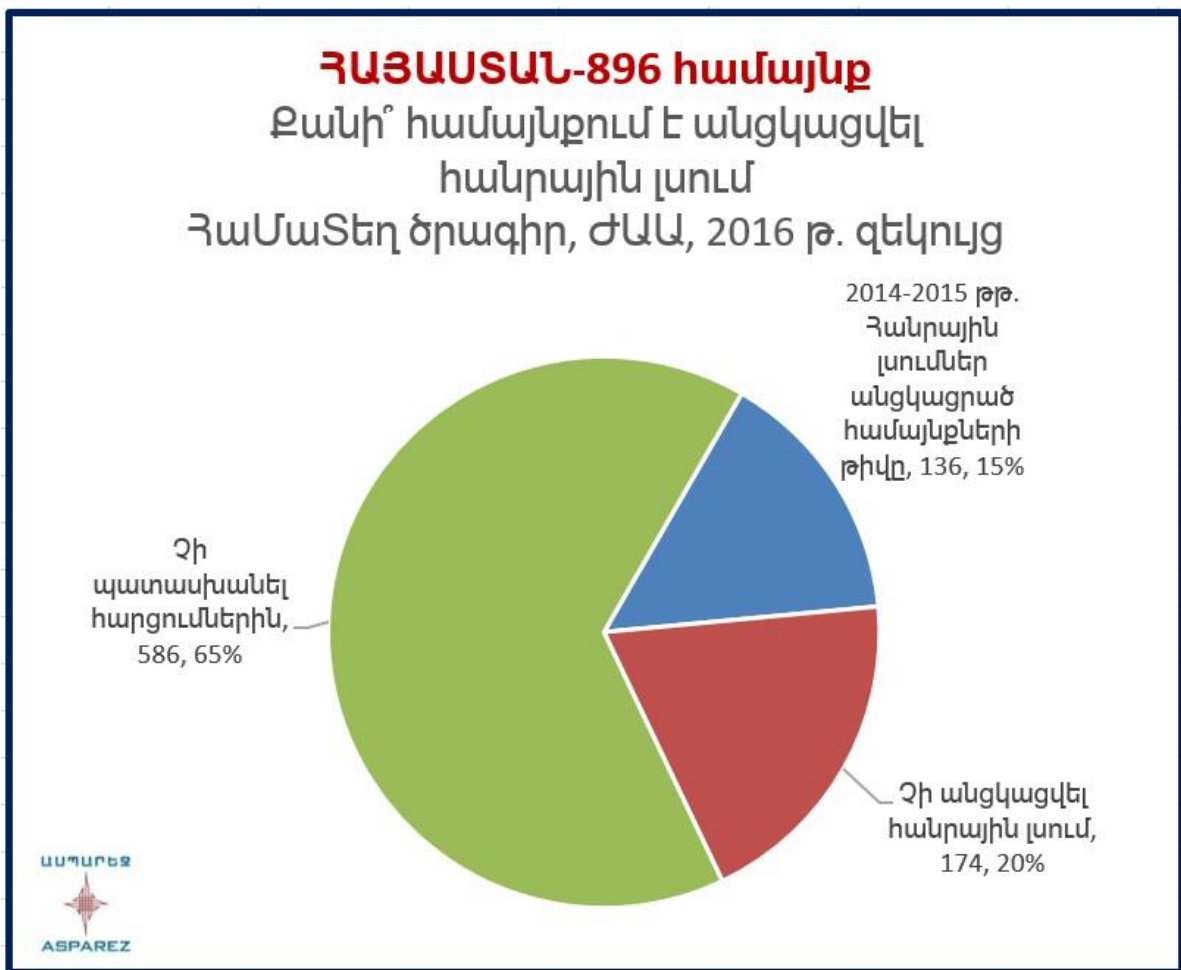
Հանրային լուսավորական կազմակերպման եւ անցկացման ամենացածր ցուցանիշը Արմավիրի եւ Արագածոտնի մարզերում է, համապատասխանաբար՝ համայնքների 2% եւ 5%-ը:

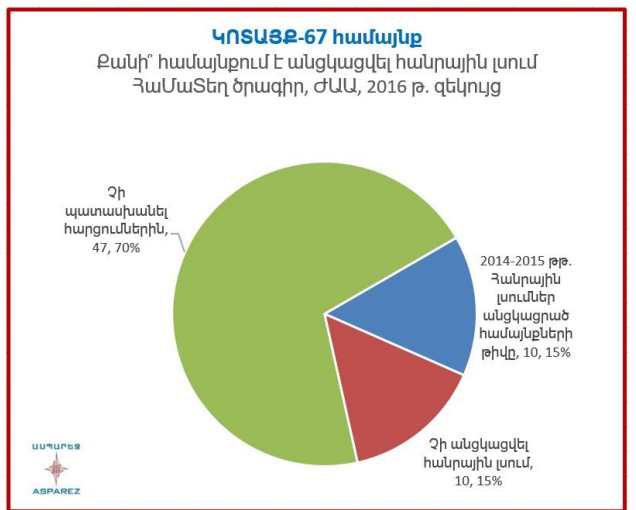
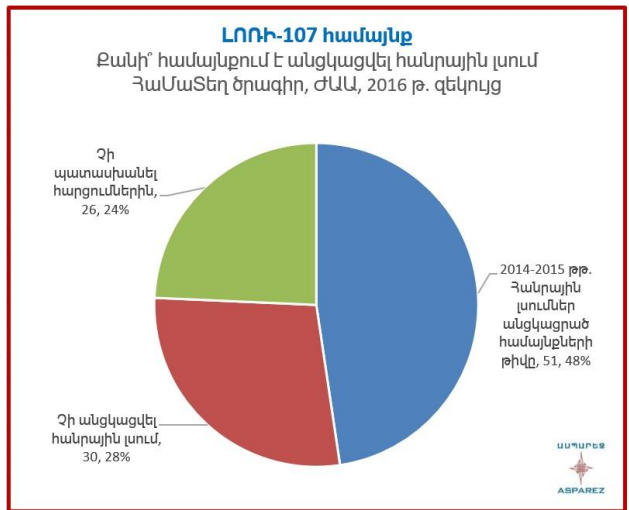
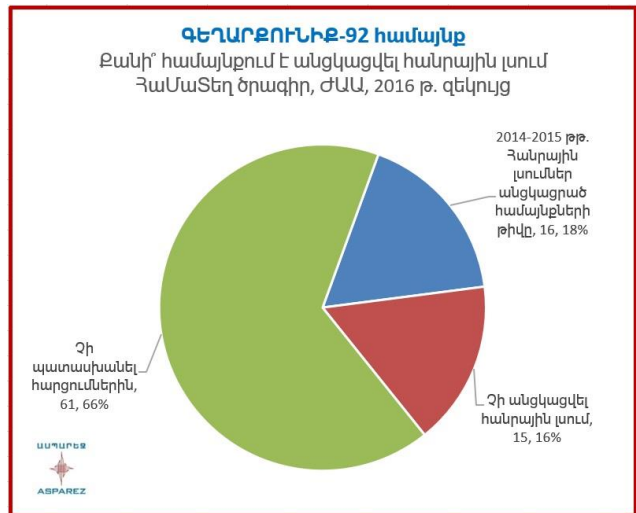
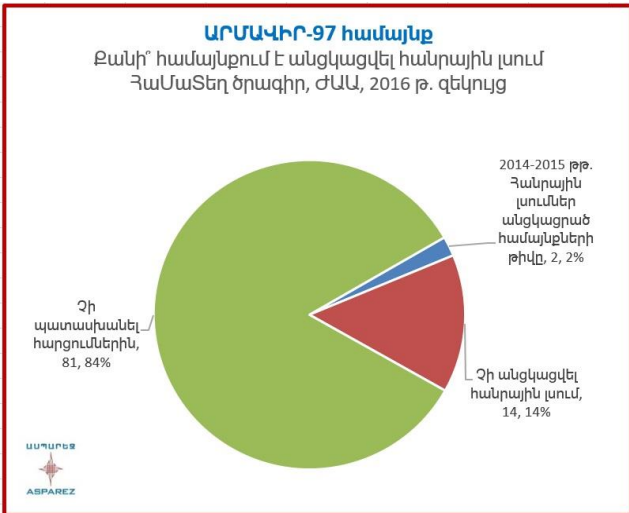
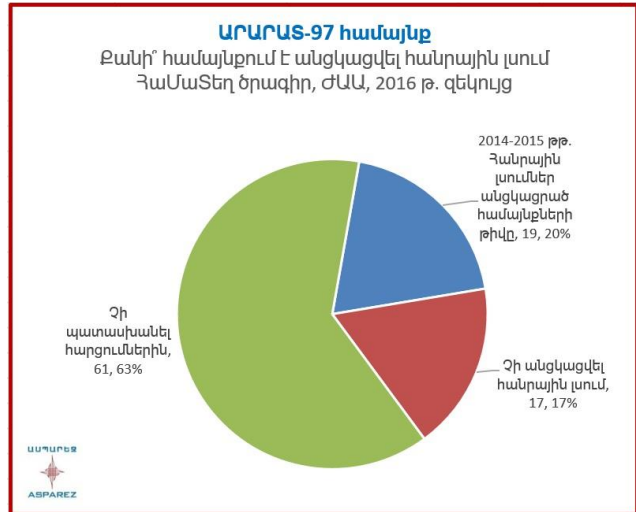
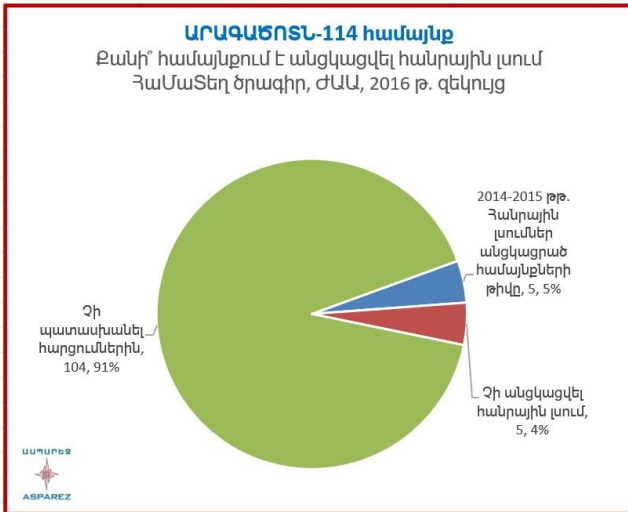
Ըստ 310 համայնքապետերից ստացված պատասխանների, ՀՀ 136 համայնքներում 2014-2015 թվականների ընթացքում անցկացվել է ընդհանուր առմամբ 332 հանրային լուսավորական:

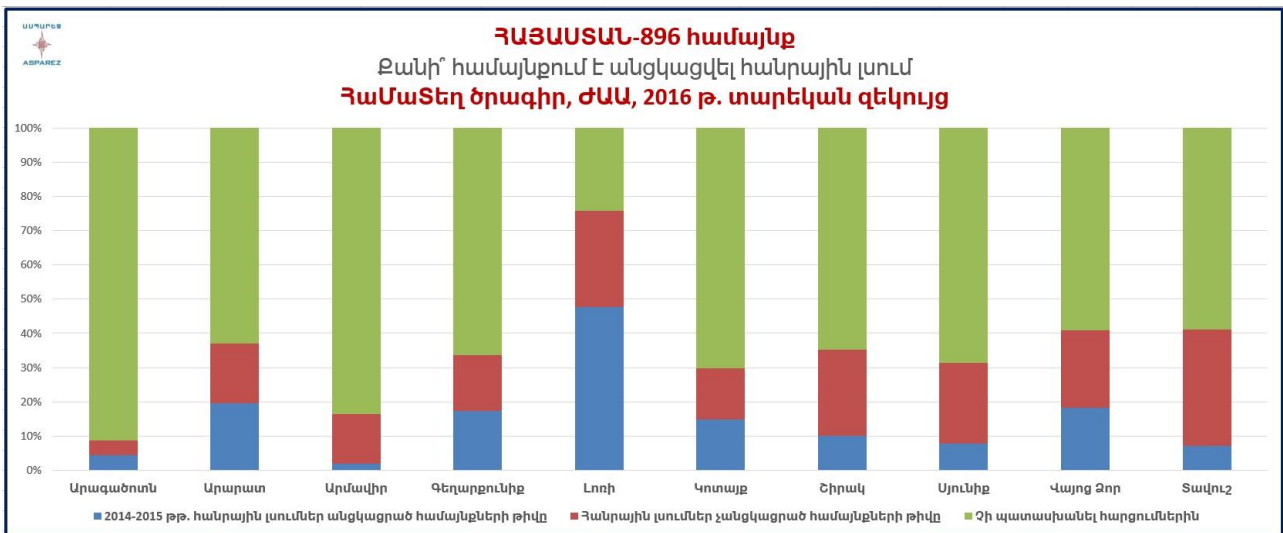
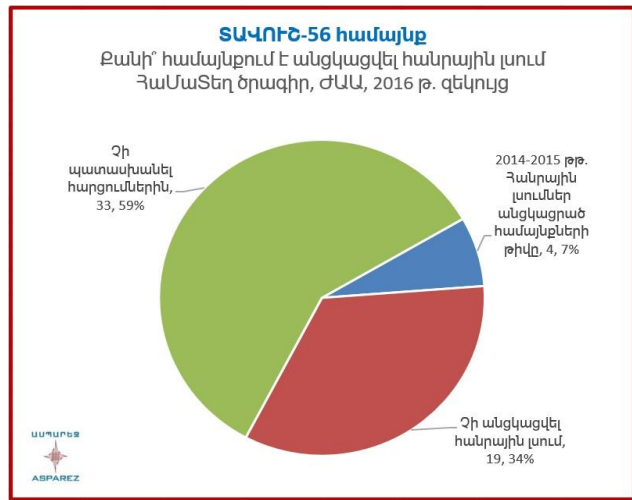
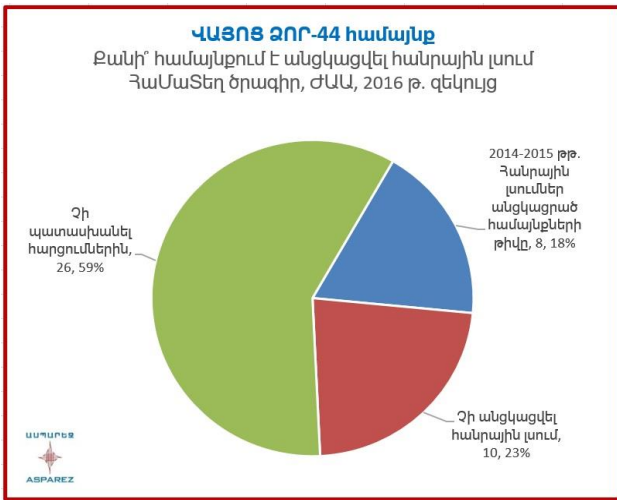
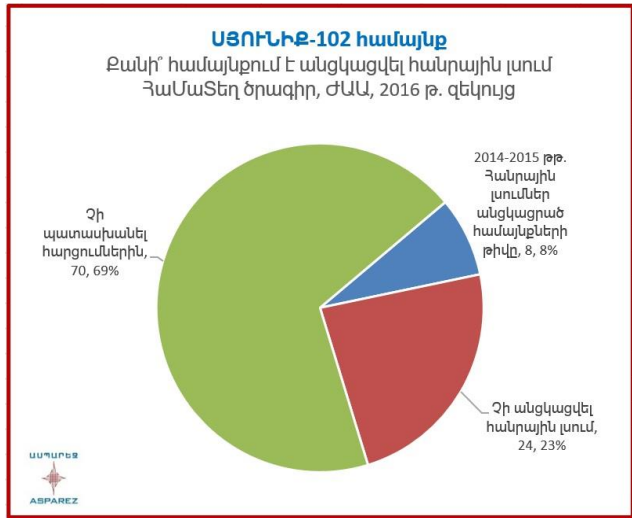
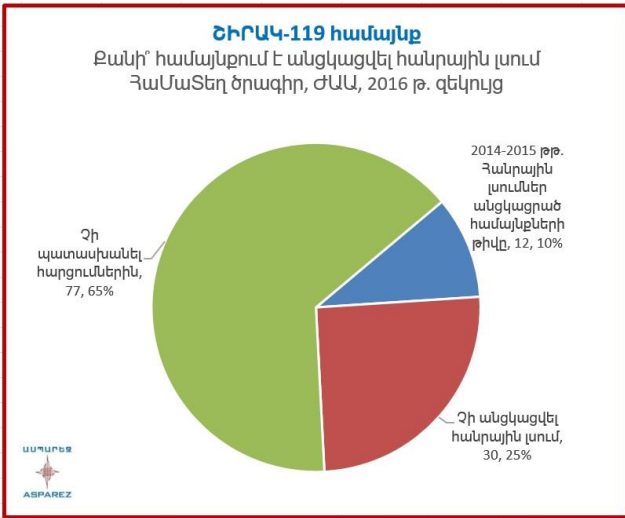
Մանրամասները ներկայացված են հաջորդող աղյուսակում եւ դիագրամներում:

Աղյուսակ-12.

Մարզեր եւ մայրաքաղաք	Համայնքների թիվը	Պատասխանել է հարցումներին	Քանի համայնքում է անցկացվել հանրային լսում 2014-2015 թթ.	Քանի հանրային լսում է անցկացվել 2015-2016 թթ.	Չի անցկացվել հանրային լսում	Չի պատասխանել հարցումներին
Արագածոտն	114	10	5	12	5	104
Արարատ	97	36	19	36	17	61
Արմավիր	97	16	2	6	14	81
Գեղարքունիք	92	31	16	37	15	61
Լոռի	107	81	51	124	30	26
Կոտայք	67	20	10	33	10	47
Շիրակ	119	42	12	34	30	77
Սյունիք	102	32	8	23	24	70
Վայոց Ձոր	44	18	8	20	10	26
Տավուշ	56	23	4	6	19	33
Երեւան	1	1	1	1	0	0
Ընդամենը	896	310	136	332	174	586

Հետագա աշխատանքների մասին

Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբը ՀՀ տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից ՀՀ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքով եւ «Տեղեկատվության ազատության մասին» օրենքով սահմանված թափանցիկության, հանրային հաշվետվողականության եւ մասնակցության ապահովման պարտավորությունների դիտարկման (մոնիտորինգի) այս զեկույցի նախնական տարբերակը քննարկելու եւ մարզկենտրոններում՝ համայնքապետերի եւ մարզպետարանի համապատասխան բաժնի աշխատակիցների հետ, մատնանշելով այն խնդիրները, որոնք հարկավոր է կարգավորել, մասնավորաբար, կատարել վերոհիշյալ օրենքներում առկա ՏԻՄ աշխատանքի թափանցիկության, հաշվետվողականության եւ հանրային մասնակցության պարտավորությունները եւ դրանցից բխած հարակից գործողությունները:

Համայնքապետարանների թափանցիկության այս մոնիտորինգը, դիտողությունների եւ առաջարկությունների հիման վրա կատարելագործվելու եւ առաջիկա տարիներին տարեկան մեկ անգամ իրականացվելու է Հայաստանի բոլոր համայնքներում: Հետագայում եւս տարեկան մեկ անգամ համայնքապետերին, մարզպետարաններին, Տարածքային զարգացման նախարարությանը եւ քաղաքացիական հասարակությանն է ներկայացվելու մեկ միջանկյալ եւ մեկ ամբողջական զեկույց:

Հաշվի առնելով մի շարք համայնքապետերի ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված իրենց պարտականությունների նկատմամբ արհամարհանքը, մասնավորաբար հասարակական կազմակերպության տեղեկությունների հարցումների անտեսումը, ինչը վարչական իրավախախտում է, իսկ այս մոնիտորինգի ընթացքում, պարզվեց, որ այդպիսի վարչական իրավախախտումներ կատարեցին ՀՀ 896 համայնքապետերից 586-ը (մոտ 65 տոկոսը) Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբը ստիպված է հանրային նշանակության եւ ՀՀ օրենսդրությամբ գաղտնիք չհանդիսացող տեղեկությունները համայնքապետերից ստանալու համար դիմել ՀՀ վարչական դատարան, պահանջելով պարտավորեցնել օրինազանց համայնքապետերին պատասխանել տեղեկություններ հարցումներին, նրանց վարչական պատասխանատվության ենթարկել եւ փոխհատուցել դատական ծախսերը:

Համայնքապետարաններից ստացվող տեղեկությունների մի մասը հրապարակվելու են ակումբի www.publictada.am կայքում՝ համընդհանուր մատչելիության համար:

Եզրափակիչ

Այս զեկույցը կազմել է Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբի համապատասխան աշխատակազմը, ծրագրի ղեկավար, ակումբի խորհրդի նախագահ Լևոն Բարսեղյանի գլխավորությամբ:

Այս զեկույցի մասին բոլոր առաջարկությունները եւ դիտողություններ կարող եք ուղարկել հետեւյալ հասցեներով. Հայաստան, Գյումրի, Պուշկինի փ., 96, կամ levon@asparez.am

Հեռախոսային առաջարկների եւ դիտողությունների համար կարող եք դիմել ծրագրի իրավախորհրդատու Արինա Մեծոյանին, 031250622 հեռախոսահամարով կամ aspareziravaban@gmail.com էլեկտրոնային հասցեով:

10 հոկտեմբերի 2016 թ.

Հայաստանի Հանրապետություն

Հավելված 1.

Համայնքի ղեկավարներին հղված տեղեկության հարցման օրինակը

_____ համայնքի ղեկավար _____

Հասցե, ՀՀ _____ մարզ, գյուղ _____, _____

Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբի իրավաբան, ՀՀ քաղաքացի Արիսա Մեծոյանից
Հասցե, Հայաստան, Գյումրի, Պուշկինի փ., 96, հեռախոս 0312 50622

Տեղեկության հարցում 1/2016

05 մարտի, 2016

Հարգելի պարոն _____,

Ժուռնալիստների «Ասպարեզ» ակումբը ԱՄՆ ՄԶԳ աջակցությամբ իրականացվող «ՀամաՏեղ»՝ Հանրային մասնակցություն տեղական ինքնակառավարմանը ծրագրի շրջանակներում, շահագրգիռ լինելով տեղական ինքնակառավարման համակարգի աշխատանքի որակի բարելավմամբ, մասնավորաբար, տեղական իշխանությունների գործունեության թափանցիկությամբ եւ հաշվետվողականությամբ, նախաձեռնել է մի ուսումնասիրություն, որն իրականացվում է Հայաստանի բոլոր համայնքներում, եւ որի արդյունքները ամփոփելուց հետո այն կներկայացվի Ձեր ու հանրության ուշադրությանը:

Այս նպատակով, առաջնորդվելով «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքով, մենք դիմում ենք ՀՀ բոլոր համայնքների ղեկավարներին, խնդրելով մեզ տրամադրել համայնքապետարանում առկա, չիրապարակված եւ օրենքով գաղտնիք չպարունակող տեղեկությունները, դրանք www.publicdata.am կայքում տեղադրելու, ուսումնասիրելու, վերլուծելու եւ հանրային զեկույց պատրաստելու համար:

Առաջնորդվելով «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքով՝ խնդրում եմ ինձ տրամադրել հետեւյալ տեղեկությունները, դրանք ուղարկելով իմ էլեկտրոնային հասցեին aspereziravaban@gmail.com Եթե հարցված տեղեկությունների մի մասն ինչ-որ տեղում հրապարակվել է, խնդրում եմ այդ մասով պատասխանի փոխարեն ուղղակի նշել հրապարակման աղբյուրը:

Հաշվի առնելով, որ ներքոիշյալ հարցվող տեղեկությունները ծավալուն են եւ օրենքով սահմանված 5 օրը բավարար չէ դրանք տրամադրելու համար, ակնկալում եմ այդ տեղեկությունները Ձեզնից ստանալ 30-օրյա ժամկետում՝ ինչպես նախատեսված է օրենքով:

1. Համայնքի ավագանու 2014 եւ 2015 թվականների բոլոր որոշումները,
2. Համայնքի զարգացման քառամյա ծրագիրը (վերջինը, հաստատված համայնքի ավագանու կողմից),
3. Համայնքի 2014 թվականի բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը,
4. Համայնքի 2015 թվականի ճշտված բյուջեն,
5. 2014 եւ 2015 թվականների համայնքի ղեկավարի բոլոր որոշումները,
6. Համայնքի աշխատակազմի 2015 թվականի հաստատված հաստիքացուցակը,
7. Համայնքի ավագանու կողմից ընդունվել են արդյոք տեղական ինքնակառավարմանը բնակիչների մասնակցության վերաբերյալ օրենքով սահմանված 3 կարգերը,
8. Համայնքի ղեկավարին կից ձեւավորվել են արդյոք հասարակական կարգով գործող խորհրդակցական մարմիններ: Բերեք դրանց անվանումները եւ անդամների թվերը:
9. Զանի՞ հանրային լուրմեր կամ քննարկումներ են կազմակերպվել եւ անցկացվել համայնքում 2014-2015 թվականների ընթացքում: Եթե այդպիսիք անցկացվել են, ապա
  - 9.1 Ի՞նչ խնդիրների քննարկման համար են հրավիրվել դրանք,
  - 9.2 Ե՞րբ են տեղի ունեցել դրանք,
  - 9.3 Ի՞նչ եղանակներով է հանրությունը իրազեկվել դրանց մասին,
  - 9.4 Զանի՞ հոգի է մասնակցել դրանցից յուրաքանչյուրին,
  - 9.5 Համայնքի Ավագանուն տրամադրվել է արդյոք տեղեկատվությունդրանցից յուրաքանչյուրի վերաբերյալ:
10. 2014-2015 թթ. ընթացքում արդյո՞ք հրապարակվել են հետեւյալ տեղեկությունները, որոնց հրապարակումը նախատեսված է «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածով, եթե այո, ապա որտե՞ղ եւ ե՞րբ.

14. ՏԻՄ-երի կողմից հանրության համար իրականացվող (իրականացման ենթակա) ծրագրերի, աշխատանքների եւ ծառայությունների մասին, այդ թվում նաեւ համայնքի զարգացման քառամյա ծրագրի մասին.
15. Համայնքի բյուջեի մասին,
16. ՏԻՄ-երին հղվելիք գրավոր հարցումների ձեւերը եւ դրանք լրացնելու վերաբերյալ խորհրդատվական ցուցումները,
17. Համայնքի պաշտոնատար անձանց անունները, ազգանունները, կրթությունը, մասնագիտությունը, պաշտոնը, աշխատանքի վայրի հեռախոսային համարները, էլեկտրոնային փոստի հասցեները,
18. Համայնք աշխատակազմում աշխատանքի ընդունման կարգը եւ թափուր աշխատատեղերը,
19. Շրջակա միջավայրի վրա համայնքապետարանի ներգործությունը,
20. Համայնքում հասարակական միջոցառումների ծրագրերը,
21. Համայնքի ղեկավարի եւ ավագանու անդամների մոտքադաքացիների ընդունելության կարգը, օրը, ժամը եւ վայրը,
22. ՏԻՄ-երի կողմից մատուցվող ծառայությունների բնագավառում գնագոյացման կարգը եւ դրանց վճարների մասին,
23. Համայնք ղեկավարի կողմից տնօրինվող տեղեկությունների ցանկը եւ դրանց տնօրինման կարգը,
24. Համայնքի աշխատակազմում ստացված հարցումների եւ դիմումների վերաբերյալ վիճակագրական եւ ամփոփ տվյալները, այդ թվում՝ բավարարված եւ մերժված դիմումների թիվը եւ մերժման հիմքերը,
25. Այս հարցման 10.1-10.11 կետերով սահմանված տեղեկությունների մշակման կամ ստացման աղբյուրները,
26. Այս հարցման 10.1-10.11 կետերով սահմանված տեղեկությունները պարզաբանելու իրավասություն ունեցող անձի տվյալները:

11. Համայնքի աշխատակազմի աշխատակիցների ընդհանուր թիվը 2015 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ:
12. Համայնքի բյուջեի ընդհանուր գումարը մեկ թվով՝ 2013, 2014 եւ 2015 թվականներին;
13. Համայնքային բոլոր հիմնարկների անվանումները, տնօրենների անուն-ազգանունները, հասցեները եւ աշխատանքային հեռախոսահամարները:
14. Համայնքում գործող քաղաքացիական հասարակության եւ մասնավոր հատվածի բոլոր կազմակերպությունների անվանումները, ղեկավարների անուն-ազգանունները, հասցեները եւ աշխատանքային հեռախոսահամարները:
15. Ի՞նչ համայնքային ծառայություններ է մատուցվում համայնքապետարանը համայնքին, խնդրում եմ համապատասխան նշումներ կատարել ստորեւ բերված աղյուսակում:

N	Համայնքային ծառայության անվանումը	Համայնքում ծառայությունը մատուցվում է, թե ոչ (նշվում է «+», եթե մատուցվում է, իսկ եթե չի մատուցվում՝ նշվում է «-»)	Եթե ծառայությունը մատուցվում է, ապա նշվում է ծառայության դիմաց վճարի չափը կամ սակագինը: Եթե ծառայությունը անվճար ապա նշել «անվճար»:
1.	Ներհամայնքային տրանսպորտ		
2.	Աղբահանում		
3.	Փողոցների մաքրում		
4.	Զրամատակարարում և ջրահեռացում		
5.	Փողոցների լուսավորում		
6.	Առաջնային բժշկական ծառայություն		
7.	Արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ		
8.	Մարզադպրոց		

9.	Երիտասարդական կենտրոն		
10.	Թանգարան, ցուցասրահ		
11.	Մշակույթի տուն, ակումբներ, կենտրոններ		
12.	Գրադարաններ		
13.	Նախադպրոցական կրթության ծառայություն		
14.	Տարրական ընդհանուր կրթության ծառայություն		
15.	Հիմնական միջնակարգ կրթության ծառայություն		
16.	Երաժշտական դպրոց		
17.	Արտադպրոցական դաստիարակության ծառայություն		
18.	Սոցիալական ապահովության ծառայություն (ընտանեկան նպաստներ)		
19.	Սոցիալական օգնության տրամադրում		

Հայաստանի Հանրապետության օրենքը «Տեղեկատվության ազատության մասին»

Ընդունել է ԱԺ-ն 2003թ. սեպտեմբերի 23-ին

Հոդված 1. Սույն օրենքի կարգավորման առարկան եւ գործողության ոլորտը

1. Սույն օրենքը կարգավորում է տեղեկատվության ազատության հետ կապված հարաբերությունները, սահմանում է տեղեկատվության ապահովման բնագավառում տեղեկատվություն տնօրինողների իրավասությունը, ինչպես նաև տեղեկություններ ստանալու կարգը, ձևերը եւ պայմանները:
2. Սույն օրենքի գործողությունը տարածվում է պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, պետական հիմնարկների, բյուջեներից ֆինանսավորվող կազմակերպությունների, ինչպես նաև հանրային նշանակության կազմակերպությունների եւ դրանց պաշտոնատար անձանց վրա:

Հոդված 2. Տեղեկատվության ազատության մասին օրենսդրությունը

1. Տեղեկատվության ազատության մասին օրենսդրությունը բաղկացած է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունից, սույն օրենքից եւ իրավական այլ ակտերից:
2. Եթե Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերով սահմանված են այլ նորմեր, քան նախատեսված են սույն օրենքով, ապա կիրառվում են միջազգային պայմանագրի նորմերը:

Հոդված 3. Սույն օրենքում օգտագործվող հիմնական հասկացությունները

Սույն օրենքում օգտագործվում են հետևյալ հիմնական հասկացությունները.
տեղեկատվություն՝ տեղեկությունն օրենսդրությամբ սահմանված կարգով փնտրելու եւ դա տեղեկատվություն տնօրինողից ստանալու իրավունքի իրականացում.
Տեղեկություն՝ անձի, առարկայի, փաստի, հանգամանքի, իրադարձության, եղելության, երեւոյթի վերաբերյալ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ստացված եւ ձեւավորված տվյալներ՝ անկախ դրանց տնօրինման ձևից կամ նյութական կրիչից (տեքստային, էլեկտրոնային փաստաթղթեր, ձայնագրություններ, տեսագրություններ, լուսաժապավեններ, գծագրեր, սխեմաներ, նտաներ, քարտեզներ.
տեղեկատվություն տնօրինող՝ տեղեկություններ ունեցող պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, պետական հիմնարկներ, բյուջեներից ֆինանսավորվող կազմակերպություններ, ինչպես նաև հանրային նշանակության կազմակերպություններ եւ դրանց պաշտոնատար անձինք.
հանրային նշանակության կազմակերպություն՝ ապրանքային շուկայում մենաշնորհի կամ գերիշխող դիրք ունեցող, ինչպես նաև առողջապահության, սպորտի, կրթության, մշակույթի, սոցիալական ապահովության, տրանսպորտի եւ կապի, կոմունալ ոլորտներում հանրությանը ծառայություններ մատուցող ոչ պետական կազմակերպություններ.
Հարցում՝ տեղեկություն փնտրելու եւ (կամ) դա ստանալու նպատակով սույն օրենքով սահմանված կարգով տեղեկատվություն տնօրինողին ուղղված գրավոր կամ բանավոր դիմում.
Հրապարակում՝ տեղեկությունը մամուլի եւ զանգվածային լրատվության մյուս միջոցներով, համաշխարհային համակարգչային ցանցով (այնուհետև՝ Ինտերնետ), ինչպես նաև օրենսդրությամբ սահմանված այլ միջոցներով հանրությանը տեղեկացնել եւ մատչելի դարձնել:

Հոդված 4. Տեղեկատվության ազատության ապահովման հիմնական սկզբունքները

- Տեղեկատվության ազատության ապահովման հիմնական սկզբունքներն են՝
- 1) տեղեկությունների գրանցման, դասակարգման եւ պահպանման միասնական կարգի սահմանումը.
  - 2) տեղեկություններ փնտրելու եւ ստանալու ազատության պաշտպանությունը.
  - 3) տեղեկությունների տրամադրման մատչելիության ապահովումը.
  - 4) հրապարակայնությունը:

Հոդված 5. Տեղեկատվությունների գրանցումը, դասակարգումը եւ պահպանումը

Տեղեկատվության տնօրինողի կողմից մշակված կամ նրան առաքված տեղեկությունների գրանցումը, դասակարգումը եւ պահպանումն իրականացվում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության սահմանած կարգով:

Հոդված 6. Տեղեկատվության ազատության իրականացումը

1. Յուրաքանչյուր անձ իրավունք ունի ծանոթանալու իր կողմից փնտրվող տեղեկությանը եւ (կամ) դա ստանալու նպատակով օրենքով սահմանված կարգով հարցումով դիմել տեղեկատվություն տնօրինողին եւ ստանալ այդ տեղեկությունը:
2. Օտարերկրյա անձինք սույն օրենքով նախատեսված իրավունքներից եւ ազատություններից կարող են օգտվել միայն Հայաստանի Հանրապետության օրենքով եւ (կամ) միջազգային պայմանագրով սահմանված դեպքերում:
3. Տեղեկատվության ազատությունը կարող է սահմանափակվել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ եւ օրենքով նախատեսված դեպքերում:

Հոդված 7. Տեղեկությունների մատչելիության եւ հրապարակայնության ապահովումը

1. Տեղեկատվություն տնօրինողն օրենսդրությամբ սահմանված կարգով մշակում եւ հրապարակում է իր կողմից տեղեկություն տալու կարգը, որը փակցնում է իր գտնվելու վայրում՝ բոլորի համար տեսանելի տեղում:
2. Տեղեկատվություն տնօրինողն անհապաղ հրապարակում կամ այլ մատչելի ձևով հանրությանը տեղեկացնում է իր տնօրինության տակ գտնվող այն տեղեկությունը, որի հրապարակումը կարող է կանխել պետական եւ հասարակական անվտանգությունը, հասարակական կարգին, հանրության առողջությանն ու բարքերին, այլոց իրավունքներին եւ ազատություններին, շրջակա միջավայրին, անձանց սեփականությանը սպառնացող վտանգը:
3. Եթե Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ եւ (կամ) օրենքով այլ բան նախատեսված չէ, ապա տեղեկատվություն տնօրինողը տարին առնվազն մեկ անգամ հրապարակում է իր գործունեությանն առնչվող հետեւյալ տեղեկությունները եւ դրանցում կատարված փոփոխությունները.
  - 1) հանրության համար իրականացվող (իրականացման ենթակա) աշխատանքները եւ ծառայությունները.
  - 2) բյուջեն.
  - 3) գրավոր հարցումների ձևերը եւ դրանք լրացնելու վերաբերյալ խորհրդատվական ցուցումները.
  - 4) հաստիքացուցակները, ինչպես նաեւ պաշտոնատար անձանց անունները, ազգանունները, կրթությունը, մասնագիտությունը, պաշտոնը, աշխատանքի վայրի հեռախոսային համարները, էլեկտրոնային փոստի հասցեները.
  - 5) աշխատանքի ընդունման կարգը եւ թափուր աշխատատեղերը.
  - 6) շրջակա միջավայրի վրա ներգործությունը.
  - 7) հասարակական միջոցառումների ծրագրերը.
  - 8) քաղաքացիների ընդունելության կարգը, օրը, ժամը եւ վայրը.
  - 9) աշխատանքների եւ ծառայությունների բնագավառում գնագոյացման կարգը, գները (սակագները).
  - 10) տնօրինվող տեղեկությունների ցանկը եւ դրանց տնօրինման կարգը.
  - 11) ստացված հարցումների վերաբերյալ վիճակագրական եւ ամփոփ տվյալները, այդ թվում՝ մերժման հիմքերը.
  - 12) սույն մասում սահմանված տեղեկությունների մշակման կամ ստացման աղբյուրները.
  - 13) սույն մասում սահմանված տեղեկությունները պարզաբանելու իրավասություն ունեցող անձի տվյալները
4. Սույն հոդվածի 3-րդ մասում նշված տեղեկություններում կատարված փոփոխությունները հրապարակվում են դրանք կատարվելուց հետո՝ 10-օրյա ժամկետում:
5. Սույն հոդվածի 2-րդ եւ 3-րդ մասերում նշված տեղեկությունները հրապարակվում են հանրության համար մատչելի ձևով, իսկ տեղեկատվություն տնօրինողի ինտերնետային էջի առկայության դեպքում նաեւ դրանով:
6. Հանրային նշանակության, ինչպես նաեւ բյուջեից հատկացում (ֆինանսավորում) ստացող կազմակերպությունները կարող են չհրապարակել սույն հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ, 4-րդ եւ 5-րդ կետերում սահմանված տեղեկությունները եւ դրանց փոփոխությունները:

Հոդված 8. Տեղեկատվության ազատության սահմանափակումները

1. Տեղեկատվություն տնօրինողը, բացառությամբ սույն հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված դեպքերի, մերժում է տեղեկության տրամադրումը, եթե դա՝
  - 1) պարունակում է պետական, ծառայողական, բանկային, առևտրային գաղտնիք.
  - 2) խախտում է մարդու անձնական եւ ընտանեկան կյանքի գաղտնիությունը, այդ թվում՝ նամակագրության, հեռախոսային խոսակցությունների, փոստային, հեռագրական եւ այլ հաղորդումների գաղտնիությունը.
  - 3) պարունակում է հրապարակման ոչ ենթակա նախնական քննության տվյալները.

- 4) բացահայտում է մասնագիտական գործունեությանը պայմանավորված մատչելիության սահմանափակում պահանջող տվյալներ (բժշկական, նոտարական, փաստաբանական գաղտնիք)։
  - 5) խախտում է հեղինակային իրավունքը եւ (կամ) հարակից իրավունքները։
2. Եթե պահանջվող տեղեկության մի մասը պարունակում է տվյալներ, որոնց տրամադրումը ենթակա է մերժման, ապա տեղեկություն է տրամադրվում մնացած մասի վերաբերյալ։
3. Տեղեկության տրամադրումը չի կարող մերժվել, եթե՝
- 1) դա վերաբերում է քաղաքացիների անվտանգությանը եւ առողջությանը սպառնացող արտակարգ դեպքերին, ինչպես նաեւ տարերային (ներառյալ՝ պաշտոնապես կանխատեսվող) աղետներին եւ դրանց հետեւանքներին։
  - 2) դա ներկայացնում է Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության ընդհանուր վիճակը, ինչպես նաեւ բնության եւ շրջակա միջավայրի պաշտպանության, առողջապահության, կրթության, գյուղատնտեսության, առևտրի, մշակույթի բնագավառում տիրող իրական վիճակը։
  - 3) դրա չտրամադրումը բացասական ազդեցություն կունենա Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական, գիտատեխնիկական եւ հոգեւոր-մշակութային զարգացման պետական ծրագրերի իրականացման վրա։

Հոդված 9. Հարցումը ներկայացնելու եւ քննարկելու կարգը

1. Գրավոր հարցումում նշվում է դիմողի անունը, ազգանունը, քաղաքացիությունը, բնակության, աշխատանքի կամ ուսումնական հաստատության գտնվելու վայրը եւ այն պետք է լինի ստորագրված (իրավաբանական անձի դեպքում՝ դրա անվանումը, գտնվելու վայրը)։
2. Գրավոր հարցումների գործավարությունն իրականացվում է քաղաքացիների դիմումների եւ բողոքների համար օրենսդրությամբ սահմանված կարգով՝ գործավարության մյուս ձևերից առանձին։
3. Գրավոր հարցումներին պատասխան չի տրվում, եթե՝
  - 1) դա չի պարունակում սույն հոդվածի 1-ին մասում նշված բոլոր տվյալները։
  - 2) պարզվում է, որ դրա հեղինակի ինքնությանը վերաբերող տվյալները կեղծ են։
  - 3) դա նույն անձի կողմից նույն տեղեկությունը ստանալու պահանջով վերջին 6 ամսվա ընթացքում ներկայացված երկրորդ դիմումն է, բացառությամբ սույն օրենքի 10-րդ հոդվածի 5-րդ մասով նախատեսված դեպքի։
4. Դիմողը պարտավոր չէ հիմնավորել հարցումը։
5. Բանավոր հարցմամբ դիմողը պարտավոր է նախապես հայտնել իր անունը եւ ազգանունը՝ Բանավոր հարցման պատասխանը տրվում է, եթե՝
  - 1) պահանջվող տեղեկության տրամադրումը կարող է կանխել պետական հասարակական անվտանգությանը, հասարակական կարգին, հանրության առողջությանն ու բարքերին, այլոց իրավունքներին եւ ազատություններին, շրջակա միջավայրին, անձանց սեփականությանը սպառնացող վտանգը։
  - 2) անհրաժեշտ է ճշտել տվյալ տեղեկատվությունը տնօրինողի մոտ համապատասխան տեղեկության առկայության փաստը։
  - 3) անհրաժեշտ է պարզաբանել տվյալ տեղեկատվությունը տնօրինող կողմից գրավոր հարցումների քննարկման կարգը։
6. Բանավոր հարցումի պատասխանը տրվում է բանավոր՝ հարցումը լսելուց հետո անհապաղ կամ հնարավորինս սեղմ ժամկետում։ Եթե բանավոր հարցմամբ դիմողը չի հայտնում իր անունը եւ ազգանունը եւ (կամ) բանավոր հարցումը չի համապատասխանում սույն հոդվածի 5-րդ մասի 1-ին, 2-րդ եւ 3 -րդ կետերով սահմանված պահանջներին, ապա տեղեկատվություն տնօրինողը կարող է չպատասխանել բանավոր հարցումին։
7. Գրավոր հարցման պատասխանը տրվում է հետեւյալ ժամկետներում.
  - 1) եթե գրավոր հարցման մեջ նշված տեղեկությունը հրապարակված չէ, ապա դրա պատճենը դիմողին է տրվում հարցումն ստանալուց հետո՝ 5-օրյա ժամկետում։
  - 2) եթե գրավոր դիմումում նշված տեղեկությունը հրապարակված է, ապա տվյալ հրապարակման միջոցի, վայրի եւ ժամկետի մասին տեղեկությունը դիմողին է տրվում հարցումը ստանալուց հետո՝ 5-օրյա ժամկետում։
  - 3) եթե հարցման մեջ նշված տեղեկությունը տրամադրելու համար անհրաժեշտ է կատարել լրացուցիչ աշխատանք, ապա այդ տեղեկությունը դիմողին է տրվում դիմումն ստանալուց հետո 30-օրյա ժամկետում, որի մասին հարցումն ստանալուց հետո 5-օրյա ժամկետում գրավոր տեղեկացվում է դիմողին՝ նշելով հետաձգման պատճառները եւ տեղեկությունը տրամադրելու վերջնական ժամկետը։

8. Գրավոր հարցումի պատասխանը տրվում է այդ հարցումում նշված նյութական կրիչով: Եթե նյութական կրիչը նշված չէ, եւ դա անհնար է պարզել տվյալ հարցմանը պատասխանելու համար սույն օրենքով սահմանված ժամկետում, ապա գրավոր հարցման պատասխանը տրվում է տեղեկությունը տնօրինողին առավել ընդունելի նյութական կրիչով:

9. Սույն հոդվածի 7-րդ մասի 1-ին կետով նախատեսված դեպքում հարցմամբ դիմողն իր ցանկությամբ կարող է օրենսդրությամբ սահմանված կարգով տեղում ծանոթանալ տեղեկությանը՝ հետ վերցնելով իր գրավոր հարցումը:

10. Եթե տեղեկատվություն տնօրինողը չունի փնտրվող տեղեկությունը, կամ դրա տրամադրումը իր լիազորությունների շրջանակից դուրս է, ապա նա տվյալ գրավոր հարցումն ստանալուց հետո՝ 5-օրյա ժամկետում, պարտավոր է այդ մասին գրավոր տեղեկացնել դիմողին, իսկ հնարավորության դեպքում նրան տրամադրել նաեւ այդ տեղեկատվությունը տնօրինողի (այդ թվում՝ արխիվի) գտնվելու վայրը, որն ունի փնտրվող տեղեկությունը:

11. Եթե տեղեկատվություն տնօրինողը չունի փնտրվող տեղեկությանը վերաբերող բոլոր տվյալները, ապա նա գրավոր հարցմամբ դիմողին է տալիս տվյալների այն մասը, որն ունի, իսկ հնարավորության դեպքում գրավոր հարցումի պատասխանում նշում է նաեւ այդ տեղեկատվությունը տնօրինողի (այդ թվում՝ արխիվի) գտնվելու վայրը, որն ունի փնտրվող տեղեկատվությանը վերաբերող մյուս տվյալները:

Հոդված 10. Տեղեկությունների տրամադրման պայմանները

1. Պետական եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների, պետական հիմնարկների եւ կազմակերպությունների կողմից տեղեկության կամ դրա կրկնօրինակի (պատճենը) տրամադրումը իրականացվում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից սահմանված կարգով:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասում նախատեսված տեղեկության տրամադրման համար գանձում չի կատարվում հետեւյալ դեպքերում.

- 1) բանավոր հարցումներին պատասխանելիս.
- 2) մինչեւ 10 էջ տպագրված կամ պատճենահանված տեղեկություն տրամադրելիս.
- 3) տեղեկությունն էլեկտրոնային փոստով (ինտերնետային ցանցով) տրամադրելիս.
- 4) սույն օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասում նշված տեղեկությունների տրամադրման մասին գրավոր հարցումներին պատասխանելիս.
- 5) սույն օրենքի 9-րդ հոդվածի 7-րդ մասի 3-րդ կետով եւ 9-րդ հոդվածի 10-րդ մասով նախատեսված դեպքերում տեղեկության տրամադրման ժամկետի փոփոխման մասին տեղեկություններ տրամադրելիս.
- 6) տեղեկության տրամադրումը մերժելիս:

3. Հանրային նշանակության կազմակերպություններն ինքնուրույն են որոշում տեղեկությունների տրամադրման համար գանձվող գումարի չափը, որը չի կարող գերազանցել այդ տեղեկության տրամադրման ծախսերը:

4. Ոչ հավաստի կամ ոչ լրիվ տվյալներ պարունակող տեղեկություն տրամադրած մարմինը կամ կազմակերպությունն այդ տեղեկությունը ստացած անձի գրավոր հարցման հիման վրա պարտավոր է սույն օրենքով սահմանված կարգով անվճար տրամադրել ճշգրտված տվյալներով տեղեկություն:

Հոդված 11. Տեղեկության տրամադրումը մերժելու հիմքերը եւ կարգը

1. Տեղեկության տրամադրումը մերժվում է սույն օրենքի 8-րդ հոդվածում սահմանված դեպքերում կամ այդ տեղեկության տրամադրման համար սահմանված գումարը չվճարվելու դեպքում:

2. Տեղեկատվություն տնօրինողը կարող է չպատասխանել բանավոր հարցումին, եթե տվյալ պահին դա խոչընդոտում է տեղեկատվություն տնօրինողի հիմնական պարտականությունների կատարմանը, բացառությամբ սույն օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված դեպքերիէ

3. Գրավոր հարցմամբ պահանջվող տեղեկության տրամադրումը մերժելու դեպքում տեղեկատվություն տնօրինողն այդ մասին 5-օրյա ժամկետում գրավոր հայտնում է դիմողին՝ նշելով մերժման հիմքը (օրենքի համապատասխան նորմը), ինչպես նաեւ դրա բողոքարկման կարգը:

4. Տեղեկության տրամադրման մերժումը կարող է բողոքարկվել լիազորված պետական կառավարման մարմին կամ դատարան:

Հոդված 12. Տեղեկատվության ազատության ապահովման ոլորտում տեղեկատվություն տնօրինողների պարտականությունները

Տեղեկատվության ապահովման ոլորտում տեղեկատվություն տնօրինողը պարտավոր է օրենքով սահմանված կարգով՝

- 1) ապահովել տեղեկությունների մատչելիությունը եւ հրապարակայնությունը .
- 2) իրականացնել իր տնօրինության տակ գտնվող տեղեկությունների գրանցումը, դասակարգումը եւ պահպանումը.

- 3) տեղեկություններ փնտրող անձին տրամադրել հավաստի է և իր տնօրինության տակ գտնվող ամբողջական տեղեկություն.
- 4) սահմանել իր կողմից բանավոր և Ֆկամ՝ գրավոր տեղեկությունների տրամադրման կարգը.
- 5) նշանակել տեղեկատվության ազատության ապահովման համար պատասխանատու պաշտոնատար անձինք

Հոդված 13. Տեղեկատվության ազատության ապահովման համար պատասխանատու անձը

1. Տեղեկատվության ազատության ապահովման համար պատասխանատու պաշտոնատար անձը կարող է լինել տեղեկատվություն տնօրինողի նշանակած պաշտոնատար անձը կամ տեղեկատվություն տնօրինողի ղեկավարը:
2. Տեղեկատվության ազատության ապահովման համար պատասխանատու պաշտոնատար անձն օրենսդրությամբ սահմանված կարգով՝
  - 1) ապահովում է տեղեկատվության ազատության ապահովման ոլորտում տեղեկատվություն տնօրինողի պարտականությունների իրականացումը:
  - 2) տեղեկություն փնտրողին մատչելի ձևով բացատրում է տեղեկության տրամադրման կարգը, պայմանները և ձևերը:
  - 3) մշակում է ստացված հարցումների վիճակագրական և ամփոփ տվյալները:

Հոդված 14. Պատասխանատվությունը տեղեկատվության ազատության խախտման համար

1. Բացառությամբ օրենքով նախատեսված դեպքերի, տեղեկություն տրամադրելուց հրաժարվելու կամ ոչ հավաստի տեղեկություն տրամադրելու, ինչպես նաև սույն օրենքով սահմանված կարգի այլ խախտումներն առաջացնում են օրենքով սահմանված պատասխանատվություն:
2. Սույն օրենքի 8-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված դեպքերում տեղեկության հրապարակումը չի կարող առաջացնել վարչական կամ քրեական պատասխանատվություն:

Հոդված 15. Օրենքի ուժի մեջ մտնելը

1. Սույն օրենքը ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող 10-րդ օրվանից:
2. Սույն օրենքի 7-րդ հոդվածի 3-րդ և 4-րդ մասերն ուժի մեջ են մտնում 2004 թվականի հունվարի 1-ից: